

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ
ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑΣ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ
ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Η ΔΟΜΗ, Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ,
ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ
ΤΟΥ Π.Ο.Ε.
ΣΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ
ΤΟΥ
ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ΕΙΣΗΛΕΥΣΗ : ΣΗΜΙΟΛΟΓΙΟΣ
ΙΟΝΝΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ
ΣΗΜΙΟΛΟΓΙΟΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ
ΤΗΛΕΦΩΝΟΝΟΜΙΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΕΛΕΓΜΕΝΗΣ	6250
------------------------	------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.

Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΑΤΤ ΣΤΟΝ ΠΟΕ

Τα θεμέλια της σύγχρονης διεθνούς οικονομικής τάξης τέθηκαν σε δύο διασκέψεις που συνήλθαν μετά το τέλος του Β' παγκοσμίου πολέμου και θέλησαν να αντιμετωπίσουν συνολικά τα ζητήματα του εμπορίου, των νομισματικών σχέσεων, της απασχόλησης και της Ανάπτυξης με στόχο την οικοδόμηση σφαιρικού συστήματος τάξεως και πειθαρχίας στη διεθνή οικονομία που θα συνέβαλε στην αύξηση της παραγωγής και την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των λαών. Πρόκειται για τις διασκέψεις του Bretton woods και της Αβάνας.

Η Διάσκεψη του Bretton woods κατέληξε στην ίδρυση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Διεθνούς Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης και στην διατύπωση των αρχών των αρχών του διεθνούς νομισματικού συστήματος.

Αντίθετα η Διάσκεψη της Αβάνας δεν είχε τα ίδια αποτελέσματα.

Η Διάσκεψη της Αβάνας οδήγησε στην υπογραφή του Χάρτη της Αβάνας, ενός εκτενούς κειμένου το οποίο σε αντιστοιχία με τα άρθρα Συμφωνίας του ΔΝΤ και της Διεθνούς Τραπεζής καθιέρωνε ρυθμίσεις επι του συνολικού φάσματος των θεμάτων που άπτονται του διεθνούς εμπορίου.

Ο Χάρτης της Αβάνας δεν ίσχυσε ποτέ επειδή η κυβέρνηση των ΗΠΑ δεν τον έφερε ενώπιον των νομοθετικών σωμάτων προς επικύρωση.

Ο λόγος είναι ότι η ευφορία της πρώτης μεταπολεμικής εποχής και ο ενθουσιασμός για τη διεθνή συνεργασία παραχώρησαν την θέση

τους το 1948 – υπό την επήρεια του επιδεινούμενου διεθνούς κλίματος σε έντονο σκεπτικισμό και αμφισβήτηση στις τάξεις του Αμερικάνικου Κογκρέσου, το οποίο μετά τις επαναληπτικές εκλογές του 1948 είχε ρεπουμπλικανική πλειοψηφία που αντιπολιτεύονταν το δημοκρατικό πρόεδρο.

Η συντηρητική αυτή πλειοψηφία ήταν αντίθετη στην ίδρυση ενός οργανισμού που θα ήταν σε θέση να περιορίζει τους κυβερνητικούς χειρισμούς σε θέματα διεθνούς εμπορίου και πιθανόν να έθετε προσκόμματα στην άσκηση της αμερικάνικης εμπορικής πολιτικής.

Εν τούτοις το κενό που δημιουργήθηκε στη μεταπολεμική οικονομική τάξη λόγω της μη επικύρωσης του Χάρτη της Αβάνας έπρεπε να καλυφθεί ώστε να αντιμετωπιστούν τα τεχνικά τουλάχιστον προβλήματα του διεθνούς εμπορίου (πχ δασμοί)

Η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου που είχε συνομολογηθεί παράλληλα με το Χάρτη της Αβάνας και περιείχε της δασμολογικές υποχρεώσεις των μελών του ΔΟΕ, θεωρήθηκε το κατάλληλο κείμενο που θα μπορούσε, μέχρι να τεθεί οριστικά σε ισχύ ο ΔΟΕ, να συμβάλλει στην αντιμετώπιση των άμεσων και περισσότερων σημαντικών προβλημάτων του διεθνούς εμπορίου.

Επειδή η επικύρωση της Γενικής Συμφωνίας έθετε συνταγματικά και πρακτικά προβλήματα σε ορισμένα κράτη, αποφεύχθηκε η τυπική σύναψη και προκρίθηκε η οδός της σύναψης της Γενικής Συμφωνίας, ως συμφωνίας απλοποιημένης μορφής μέσω της υπογραφής Πρωτοκόλλου Προσωρινής Εφαρμογής.

Η συμφωνία αυτή κατά τα πρώτα στάδια της χαρακτηρίστηκε από ατελή θεσμική μορφή, οργάνωση και γραμματειακή στήριξη, ενώ σημαντικός αριθμός συναλλασσόμενων χωρών παρέμεινε εκτός των πλαισίων της.

Η αρχική αυτή κατάσταση βελτιώθηκε σημαντικά με την πάροδο του χρόνου όταν έγινε φανερή η ανάγκη ύπαρξης μιας στοιχειώδους έστω θεσμικής υποδομής στο χώρο του διεθνούς εμπορίου.

Κατά το διάστημα που μεσολάβησε από την σύναψη της GATT (1948) οι διατάξεις της GATT μεταβλήθηκαν συμπληρώθηκαν και επεκτάθηκαν, προκειμένου να ανταποκριθούν στις εκάστοτε σημαντικές αλλαγές που διαδραματίζονταν στην παγκόσμια εμπορική σκηνή.

Προκειμένου να αντεπεξέλθουν στις αλλαγές αυτές επιτυχώς, η δομή και ο γενικότερος μηχανισμός της GATT διευρύνθηκαν, τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν κατά την διάρκεια 7 «Γύρων» πολυμερών διαπραγματεύσεων.

Μέσω των Γύρων αυτών επιτεύχθηκε σημαντική μείωση των δασμών των βιομηχανικών προϊόντων. Σε θέματα όμως μη δασμολογικών φραγμών του εμπορίου τα αποτελέσματα ήταν πενιχρά.

Παράλληλα η GATT παρουσίαζε τις εξής «ανωμαλίες»:

- Δεν εφαρμόζονταν επι των αγροτικών προϊόντων μετά την αναστολή που πέτυχαν οι Αμερικάνοι το 1955.
- Δεν περιελάμβανε τον κρίσιμο τομέα των υπηρεσιών.
- Αναγνώριζε ειδική εξαίρεση για τον τομέα των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων.
(Συμφωνία Πολυινών) Οι συμφωνίες αυτές επέτρεψαν στις βιομηχανικές χώρες να επιβάλουν ποσοτικούς περιορισμούς στις εισαγωγές προϊόντων από τις φτωχές χώρες
- Δεν περιείχε προβλέψεις για την προστασία των τεχνολογικών επιτευγμάτων (δικαιώματα πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας) και των επενδύσεων

Εκτός από τις παραπάνω θεσμικές ανωμαλίες της GATT, οι εξελίξεις στην παγκόσμια οικονομία καθιστούσαν στις αρχές της δεκαετίας του 1980, αναγκαία τη διατύπωση ενός νέου διεθνούς «συμβολαίου» που θα αντιμετώπιζε σφαιρικά και σε βάθος τα προβλήματα τους διεθνούς εμπορίου.

Ο οικονομικός ανταγωνισμός μεταξύ των κρατών είχε αυξηθεί και τα κράτη ολοένα και περισσότερο προσέφευγαν σε προστατευτικά μέτρα της λεγόμενης «γκρίζας ζώνης» η σε διμερείς εμπορικούς διακανονισμούς εκτός του πλαισίου της GATT.

Η αντιπαράθεση μεταξύ ΗΠΑ και Ευρωπαϊκής Κοινότητας και Ιαπωνίας είχε φθάσει σε οξύτατο σημείο και υπήρχε ο κίνδυνος να ξεσπάσει «εμπορικός» πόλεμος.

Σημαντικότερη ίσως αλλαγή στο διεθνές οικονομικό σύστημα ήταν η διεθνοποίηση των αγορών και της παραγωγής. Επιπλέον οι ΗΠΑ παύουν να αποτελούν τον βασικό μοχλό την παγκόσμιας οικονομίας.

Λόγω των προβλημάτων αυτών καθίσταται σαφές ότι η διεθνής κοινότητα την δεκαετία του 1980 βρίσκεται προ δυο προοπτικών :

- Είτε να αναδιαπραγματευθεί τους όρους του διεθνούς εμπορικού καθεστώτος ώστε το τελευταίο να ανταποκρίνεται στις οικονομικές και τεχνολογικές απαιτήσεις του λήγοντος 20^{ου} αιώνα.
- Είτε να ανεχθεί την αποδυνάμωση του διεθνούς εμπορικού καθεστώτος και τη διαμόρφωση των εμπορικών σχέσεων μεταξύ των κρατών με διμερείς διακανονισμούς.

Η εμπειρία της εποχής του μεσοπολέμου κατά την οποία ο απομονωτισμός και η προστατευτική εμπορική πολιτική που είχαν υιοθετήσει τα κράτη, οδήγησε στην παγκόσμια

οικονομική κρίση, απέτρεψε την αποδοχή του ενδεχόμενου αυτού.

Τα περισσότερα κράτη συμφωνούν κατ' αρχήν με την λύση της ευρείας αναθεώρησης τους διεθνούς εμπορικού καθεστώτος, στα επί μέρους θέματα, όμως οι διαφορές μεταξύ τους μοιάζουν αγεφύρωτες.

Οι αναπτυσσόμενες χώρες επιδίωκαν αποκλειστικά την βελτίωση των όρων του εμπορίου στα βιομηχανικά προϊόντα και ζητούσαν περαιτέρω κατάργηση της Συμφωνίας Πολυινών .

Από την πλευρά τους οι αναπτυγμένες χώρες ευνοούσαν τη διαμόρφωση ενός ευρέως διεθνούς εμπορικού καθεστώτος που θα κάλυπτε πέραν του εμπορίου βιομηχανικών προϊόντων, όλα τα νέα θέματα (πχ υπηρεσίες) και θα κατοχύρωνε την τεχνολογική τους πρωτοπορία μέσω της προστασίας της πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Ούτε μεταξύ των αναπτυγμένων χωρών του «βορρά» υπήρχε ομοφωνία ως προς τους στόχους και την έκταση της αναθεώρησης.

Οι ΗΠΑ ήταν ιδιαίτερα επιθετικές στην επιδίωξη τους για απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου, επίτευξη άμεσων τομεακών ανταλλαγμάτων ως αντιστάθμισμα για το άνοιγμα των αγορών τους, και κατάργηση του αγροτικού προστατευτισμού που αφορά κυρίως την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Ιδιαίτερη επιδίωξη της ΕΚ από την άλλη πλευρά ήταν η προστασία της ΚΑΠ (Κοινής Αγροτικής Πολιτικής) ή η επίτευξη ευνοϊκών όρων προς αναθεώρηση της, ώστε να μην οξυνθεί η αντιπαράθεση με το αγροτικό lobby στο εσωτερικό της.

Από τις 15 - 20 Σεπτεμβρίου 1986 συνήλθε στο θέρετρο Punta Del Este της Ουρουγουάης Διάσκεψη των συμβαλλόμενων μερών της GATT σε υπουργικό επίπεδο. Οι εργασίες διεξήχθησαν σε κλίμα

έντονης αβεβαιότητας και αμφισβήτησης και μέχρι την τελευταία στιγμή διαγράφονταν ο κίνδυνος αποτυχίας των διαπραγματεύσεων.

Η διακήρυξη της Punta Del Este προέβλεπε ότι οι διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης θα ασχοληθούν με την λειτουργία του συστήματος της GATT δηλ. α) την ενίσχυση του ρόλου της GATT και του πολυμερούς εμπορικού καθεστώτος β) την προσαρμογή του θεσμικού συστήματος της GATT στην νέα μορφή διεθνούς καταμερισμού της εργασίας και γ) την προώθηση της συνεργασίας και του συντονισμού της εμπορικής πολιτικής μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών.

Η διακήρυξη δεν έκανε λόγο περί ιδρύσεως νέου οργανισμού, άφηνε όμως ευρεία διακριτική ευχέρεια στα συμβαλλόμενα μέρη να συμφωνήσουν για την βελτίωση της λειτουργίας του συστήματος.

Τον Ιούλιο του 1990 η ΕΚ και ο Καναδάς ακολουθώντας πρόταση του Αμερικάνου διεθνολόγου και ειδικού σε θέματα διεθνούς εμπορίου καθηγητού John H. Jackson ανέλαβαν στο πλαίσιο της ομάδας εργασίας για την λειτουργία του συστήματος της GATT, πρωτοβουλία για την ίδρυση διεθνούς εμπορικού οργανισμού ως ρεαλιστικού και αποτελεσματικού μηχανισμού για την πραγματοποίηση των εξής στόχων:

- Την υλοποίηση των αποφάσεων του Γύρου της Ουρουγουάης.
- Την ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων των διαπραγματεύσεων επί των νέων θεμάτων (υπηρεσίες, πνευματική και βιομηχανική ιδιοκτησία) στο πολυμερές εμπορικό σύστημα.
- Την αναδιατύπωση ορισμένων άρθρων της GATT και των κωδίκων του Γύρου του Τόκιο, ο οποίος διήρκησε από το 1973 έως το 1979

- Την οριστικοποίηση του καθεστώτος της GATT που λειτουργούσε από το 1949 βάσει του ΠΠΕ (Πρωτοκόλλου Προσωρινής Εφαρμογής)
- Την ίδρυση διαρκούς και σταθερού θεσμικού και οργανωτικού πλαισίου για το διεθνές εμπόριο που να συμβάλλει στην διαμόρφωση της διεθνούς οικονομικής πολιτικής ισότιμα με το ΔΝΤ και τη Διεθνή Τράπεζα.

Με την πρόταση της ΕΚ συμφώνησαν τα περισσότερα κράτη. Οι ΗΠΑ είχαν αρχικά αντιρρήσεις επειδή αφενός υπήρχαν σοβαρές αμφιβολίες αν το Κογκρέσο θα συμφωνούσε στην ίδρυση διεθνούς οργανισμού με ευρείες διοικητικές αρμοδιότητες και αφετέρου επειδή υπέθεταν ότι ο νέος οργανισμός θα περιόριζε την άσκηση της εμπορικής τους πολιτικής και τη χρήση της εσωτερικής νομοθεσίας ως μέσο προς επίτευξη εμπορικής παραχωρήσεως από τις εμπορικές εταιρείες και κυρίως την Ιαπωνία. Κατά την πορεία των διαπραγματεύσεων πείσθηκαν τελικά οι Αμερικάνοι να συναινέσουν στην ίδρυση του οργανισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.

Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΠΟΕ: ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

2.1. ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΤΕΛΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ ΤΟΥ ΓΥΡΟΥ ΤΗΣ ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΗΣ

Ο Γύρος της Ουρουγουάης αποτέλεσε το μεγαλύτερο σε χρονική διάρκεια γύρο συνομιλιών μέχρι σήμερα.

Οι εργασίες ξεκινούν στο παραθαλάσσιο θέρετρο Πούντα Ντελ Εστε της Ουρουγουάης το Σεπτέμβριο του 1986, με χρονοδιάγραμμα η καταληκτική ημερομηνία αυτού του νέου γύρου Γύρου να είναι ο Δεκέμβριος του 1990.

Το κλείσιμο του γύρου της Ουρουγουάης γίνεται πραγματικότητα το Δεκέμβριο του 1993 όπου ανακοινώνεται η επιτυχής περάτωση των διαπραγματεύσεων.

Το οριστικό κείμενο της Συμφωνίας υπογράφεται στο Μαρακές του Μαρόκουστις 15/4/1994 και περιέχει τα πλήρη και αναλυτικά κείμενα.

Η Συμφωνία του Μαρακές εκτός των άλλων σηματοδότησε και την αναβάθμιση της GATT από συμφωνία σε διεθνή Οργανισμό, με την Επωνυμία World Trade Organization (W.T.O)

Πριν προχωρήσουμε στην ανάπτυξη του καθεστώτος του ΠΟΕ είναι σκόπιμο να παρουσιάσουμε τη δομή της Τελικής Πράξης του Γύρου της Ουρουγουάης, ώστε να διαμορφωθεί μια γενική εικόνα του πλαισίου που εγκαθιδρύει και του έργου που καλείται να επιτελέσει ο νέος οργανισμός.

Το **πρώτο μέρος** – Τελική Πράξη – ορίζει ότι οι διακηρύξεις και αποφάσεις του Γύρου της Ουρουγουάης καθώς και τα παραρτήματα αποτελούν ενιαίο τμήμα της Τελικής Πράξης και πρέπει να γίνουν δεκτά ως σύνολο.

Η ρύθμιση αυτή εκφράζει την αντίληψη ότι τα αποτελέσματα του Γύρου της Ουρουγουάης γίνονται δεκτά ως συνολικό «πακέτο» εκ μέρους όλων των συμβαλλόμενων μερών και δεν επιτρέπεται μερική ή επιλεκτική αποδοχή τους.

Το **δεύτερο μέρος** – Συμφωνία για την ίδρυση του παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου – αποτελεί το κύριο Σώμα της Τελικής Πράξης. Το μέρος αυτό περιέχει τον καταστατικό Χάρτη του ΠΟΕ και σε τέσσερα παραρτήματα τις ουσιαστικές συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης.

Το **πρώτο Παράρτημα** αναφέρεται σε τρία υποπαραρτήματα στο εμπόριο αγαθών (1Α) και υπηρεσιών (1Β) καθώς και στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας σχετιζόμενα με το εμπόριο (IC, TRIPs, : Trade – Related Aspects of Intellectual Property Right, Including Trade in Counterfeit Goods)

Τα υποπάρτημα 1Α περιλαμβάνει περαιτέρω τη GATT 1994 που περιέχει ερμηνευτικές διατάξεις ορισμένων άρθρων της αρχικής GATT (GATT 1947) και διακρίνεται νομικά από αυτή καθώς και από συμφωνίες επι του συνολικού πλέγματος του εμπορίου των αγαθών.

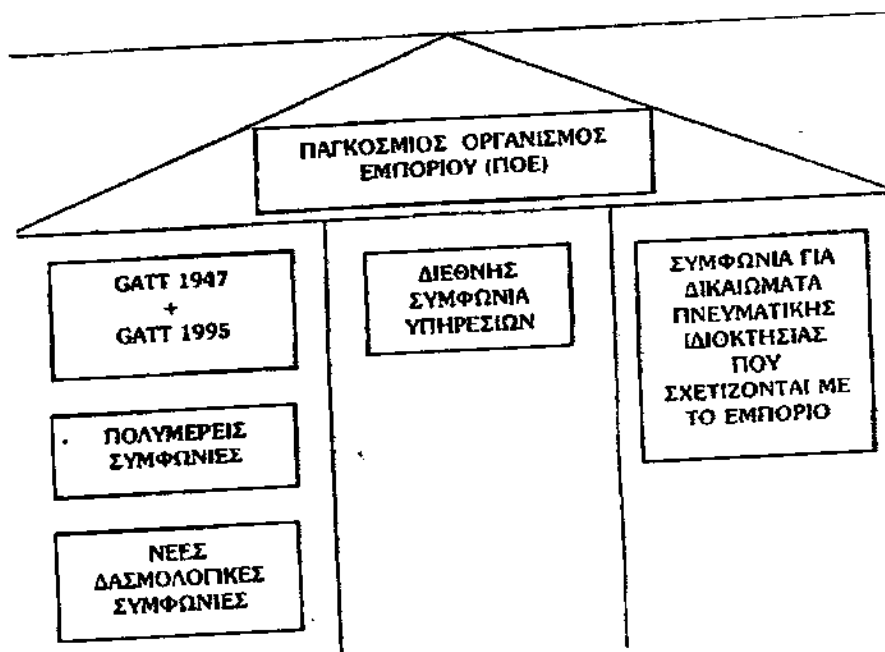
Το **δεύτερο Παράρτημα** αναφέρεται στους κανόνες και τις διαδικασίες για την επίλυση των διαφορών και το **τρίτο Παράρτημα** στο μηχανισμό ελέγχου της εμπορικής πολιτικής.

Σύμφωνα με το άρθρο II της Ιδρυτικής συμφωνίας του ΠΟΕ τα παραρτήματα 1 – 3 είναι δεσμευτικά για όλα τα μέλη του ΠΟΕ και ονομάζονται πολυμερείς εμπορικές συμφωνίες, σε αντίθεση με τις

συμφωνίες του τέταρτου Παραρτήματος που αναφέρονται στους Κώδικες του Γύρου του Τόκιο και ονομάζονται πλειομερείς εμπορικές συμφωνίες.

Το τρίτο μέρος της τελικής πράξεως περιλαμβάνει αποφάσεις και διακηρύξεις των υπουργών σε διάφορα θέματα.

ΣΧΗΜΑ 1
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΠΟΕ

Πηγή: Hauser/Schanz, *Das neue GATT*, München-Wien 1995 σελ. 6

2.2. ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΟΕ

Σύμφωνα με το άρθρο VIII εδ. 1, ο οργανισμός αποκτά νομική προσωπικότητα. Η δικαιοπρακτική ικανότητα του οργανισμού θα ρυθμισθεί κατά τι εθνικό δίκαιο των κρατών μελών, με γνώμονα την αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων του.

Με την Τελική Πράξη παύει το προσωρινό καθεστώς της GATT και η νομική ανωμαλία της θεμελίωσης ενός διεθνούς οργανισμού στο εθνικό δίκαιο, πράγμα που είχε δημιουργήσει αρκετές δυσκολίες ως προς τον ορθό νομικό χαρακτηρισμό της GATT. Όπως κάθε άλλος «φυσιολογικός» διεθνής οργανισμός ο ΠΟΕ διαθέτει τώρα ιδρυτική συμφωνία που αποτελεί το καταστατικό του.

Τα προνόμια και οι ασυλίες του ΠΟΕ και των υπαλλήλων τους καθώς και των μόνιμων αντιπροσώπων των κρατών – μελών στην έδρα τους θα είναι όμοια με αυτά του ΟΗΕ και των υπόλοιπων διεθνών οργανισμών.

Τέλος ο ΠΟΕ εξουσιοδοτείται να συνάψει συμφωνία έδρας.

Η σχέση του ΠΟΕ με την GATT χρειάζεται διευκρίνιση. Ο ΠΟΕ, υπο αυστηρή νομική έννοια, δεν αποτελεί διάδοχο οργανισμό της GATT.

Σύμφωνα με το άρθρο II εδ. 4 της Ιδρυτικής Συμφωνίας τα δύο κείμενα «διαφέρουν από νομικής πλευράς». Συνεπώς οι υποχρεώσεις από την GATT ισχύουν παράλληλα με αυτές που προκύπτουν από την Ιδρυτική Συμφωνία.

Στο Προοίμιο της Ιδρυτικής Συμφωνίας αναφέρεται ότι τα κράτη μέλη του ΠΟΕ έχουν αποφασίσει να αναπτύξουν ένα ολοκληρωμένο, εφαρμόσιμο και μονιμότερο πολυμερές εμπορικό σύστημα που να περιλαμβάνει τη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου, τα

αποτελέσματα των παλαιότερων προσπαθειών απελευθέρωσης του Εμπορίου και όλα τα αποτελέσματα των πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο του Γύρου της Ουρουγουάης.

Οι αποφάσεις, διαδικασίες και συνήθειες πρακτικές που είχαν θεσπιστεί στο πλαίσιο της GATT εξακολουθούν να ισχύουν υπο το νέο καθεστώς, εκτός αν ρητά ορίζεται διαφορετικά. Εξ άλλου σε γενική ερμηνευτική σημείωση του παραρτήματος 1Α ορίζεται, ότι η GATT 1994 απαρτίζεται από α) τα σύμφωνα του Γύρου της Ουρουγουάης β) τις διατάξεις της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και εμπορίου της 30^{ης} Οκτωβρίου 1947 που αποτελούν ενιαίο τμήμα του παραρτήματος και γ) τις διεθνείς πράξεις που είχαν τεθεί σε ισχύει προ της εφαρμογής του ΠΟΕ (δηλ πρωτόκολλα αναφερόμενα σε δασμολογικές παραχωρήσεις και συναλλαγές)

Συνεπώς το μέχρι σήμερα νομικό κεκτημένο της GATT ενσωματώνεται στο ΠΟΕ και μαζί με τις συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης αποτελούν ενιαίο σύνολο που ισχύει ως το διεθνές δίκαιο του εμπορίου.

Ως καταστατικές διατάξεις, οι διατάξεις της Ιδρυτικής Συμφωνίας και της GATT υπερισχύουν έναντι των πολυμερών εμπορικών συμφωνιών.

Ως διεθνές δίκαιο, τέλος η Τελική Πράξη υπερισχύει του Εθνικού Δίκαιου. Τα κράτη αναλαμβάνουν ρητά την υποχρέωση να προσαρμόσουν την εσωτερική τους νομοθεσία προς την Τελική Πράξη και τα παραρτήματά της.

2.3 ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΠΟΕ

Αρχικά μέλη του ΠΟΕ γίνονται τα συμβαλλόμενα μέρη της GATT που έχουν επικυρώσει την Τελική Πράξη και έχουν υποβάλλει καταλόγους παραχωρήσεων για το εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών. Ειδική μνεία γίνεται για της Ευρωπαϊκές Κοινότητες, οι οποίες εκλαμβάνονται ως ενότητα.

Οι χώρες που σύμφωνα με την πρακτική του ΟΗΕ αναγνωρίζονται ως ελάχιστα αναπτυγμένες, απολαμβάνουν στο πλαίσιο του ΠΟΕ ιδιαίτερου προνομακού καθεστώτος. Οι υποχρεώσεις των κρατών μελών εκτείνονται σ' αυτές στο βαθμό που είναι συμβατές με το επίπεδο ανάπτυξής τους και την ικανότητα του θεσμικού και διοικητικού τους συστήματος.

Προσχώρηση νέων μελών γίνεται κατόπιν διαπραγματεύσεων. Οι σχετικές αποφάσεις λαμβάνονται από την Υπουργική Συνδιάσκεψη με πλειοψηφία 2/3. Κατά την προσχώρηση το μέλος που προσχωρεί και οποιοδήποτε άλλο μέλος μπορούν να ανακοινώσουν ότι η Ιδρυτική Συμφωνία και τα Παραρτήματα 1 & 2 δεν εφαρμόζονται στις μεταξύ τους σχέσεις.

Σε αντίθεση με τη GATT που προέβλεπε διαδικασία προσχώρησης μελών όχι όμως και αποχώρησης, η Ιδρυτική Συμφωνία του ΠΟΕ ρητά προβλέπει την δυνατότητα αποχώρησης των μελών της. Η ιδιότητα, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του μέλους παύουν έξι μήνες από την επίδοση της σχετικής ανακοίνωσης προς το Γενικό Δ/ντη της ΠΟΕ

2.4. ΟΡΓΑΝΑ ΤΟΥ ΠΟΕ

Η λειτουργική δομή του ΠΟΕ είναι απλή. Στην κορυφή της πυραμίδας βρίσκεται η Υπουργική Συνδιάσκεψη, που είναι το ανώτατο όργανο του ΠΟΕ συγκαλείται ανα διετία και έχει γενική αρμοδιότητα επι όλων των θεμάτων που είναι αναγκαία για την ομαλή λειτουργία του οργανισμού.

Η Υπουργική Συνδιάσκεψη και το Γενικό Συμβούλιο έχουν την αποκλειστική αρμοδιότητα ερμηνείας της Ιδρυτικής Συμφωνίας.

Επι πλέον η Υπουργική Συνδιάσκεψη αποφασίζει για όλα τα θέματα του πολυμερούς εμπορικού συμφώνου, ενώ συστήνει και επιτροπές για το εμπόριο και την ανάπτυξη για τον περιορισμό του Ισολογισμού Πληρωμών, για τον προϋπολογισμό, τα οικονομικά και τη διοίκηση.

Με την ίδρυση της Υπουργικής Συνδιάσκεψης καλύπτεται ένα σημαντικό «πολιτικό» κενό της GATT, η οποία ήταν ο μόνος από τους τρεις οργανισμούς που θεμελιώναν την μεταπολεμική οικονομική τάξη, που δεν διέθετε ανώτατο όργανο σε πολιτικό επίπεδο.

Η ίδρυση του οργανισμού αυτού με αρμοδιότητα να λαμβάνει πολιτικές αποφάσεις, προβλέπεται ότι θα συμβάλει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του έργου του οργανισμού επειδή θα μπορεί πλέον να ξεπερνά τα αναπόφευκτα αδιέξοδα που δημιουργούνται όταν η εμπορική διπλωματία ασκείται από τεχνοκράτες, χωρίς πολιτική καθοδήγηση.

Το Γενικό Συμβούλιο αποτελείται από το μόνιμους αντιπρόσωπους των κρατών μελών και διεκπεραιώνει την τρέχουσα εργασία του ΠΟΕ. Το Γενικό Συμβούλιο μπορεί να υπεισέλθει στην

αρμοδιότητα του οργάνου Επίλυσης των Διαφορών και του Οργάνου Έλεγχου Εμπορικών Πολιτικών και ορίζει τα καθήκοντά τους.

Το Γενικό Συμβούλιο παρέχει ακόμη γενικές κατευθύνσεις στα ειδικά συμβούλια για το εμπόριο των αγαθών, των υπηρεσιών και των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας συνδεδεμένων με το εμπόριο.

Το Όργανο Επίλυσης των Διαφορών ιδρύεται σύμφωνα με το παράρτημα 2 και εκδίδει τους διαδικαστικούς κανόνες που απαιτούνται για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του.

Το όργανο Έλεγχου Εμπορικών Πολιτικών ιδρύεται με το παράρτημα 3 και εκδίδει τους διαδικαστικούς κανόνες που απαιτούνται προς άσκηση των αρμοδιοτήτων του.

Έχουν θεσπιστεί επίσης συμβούλια για τις εμπορευματικές συναλλαγές, για τις Συναλλαγές στον τομέα των Υπηρεσιών και για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου, με αρμοδιότητες που διατίθεται από το Γενικό Συμβούλιο.

Η συμμετοχή είναι ανοιχτή σε όλα τα κράτη μέλη. Τα τρία ειδικά Συμβούλια υιοθετούν κανόνες διαδικασίας και μπορούν να ιδρύσουν επικουρικά όργανα προς υποβοήθηση του έργου τους.

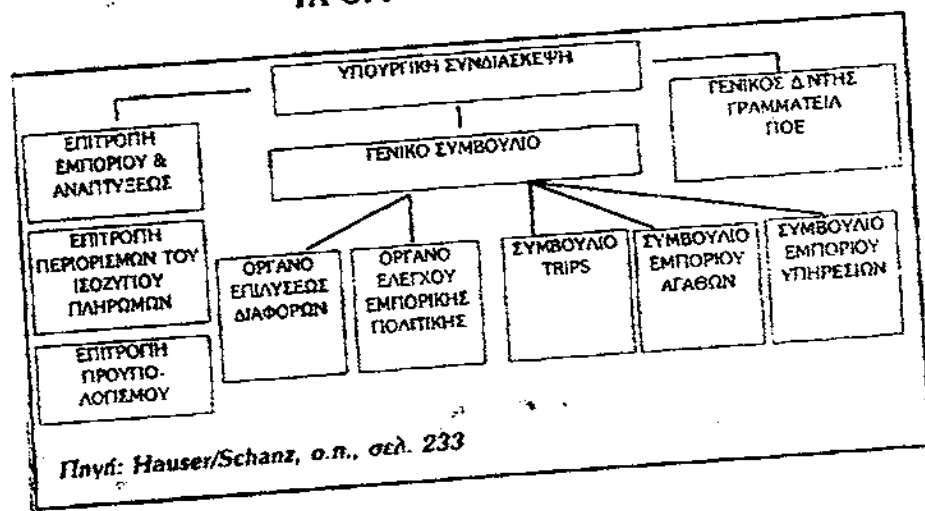
Επίσης υπάρχει:

- ◆ Η Επιτροπή Εμπορίου και Ανάπτυξης που παρακολουθεί τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ελάχιστα ανεπτυγμένες χώρες κατά τη λειτουργία της συμφωνίας και ενημερώνει το Γενικό Συμβούλιο.
- ◆ Η Επιτροπή για τους Περιορισμούς του Ισοζυγίου Πληρωμών. Οι αρμοδιότητες της Επιτροπής αυτής καθορίζονται στο Σύμφωνο για τις Διατάξεις επί του ισοζύγιου πληρωμών της GATT 1994

Η Επιτροπή παρακολουθεί τους εμπορικούς περιορισμούς που επιβάλλουν τα κράτη - μέλη προς αποκατάσταση του ισοζυγίου πληρωμών και διεξάγει διαβουλεύσεις μαζί τους επι της σκοπιμότητας, της διάρκειας κτλ των περιοριστικών μέτρων. Επίσης λειτουργεί ως κέντρο συλλογής και διαθέσεις πληροφοριών επί της σχετικής νομοθεσίας των κρατών - μελών.

Ακόμη υπάρχει Επιτροπή Προϋπολογισμού χρηματοδότησης και Διοικήσεως και όργανα που προβλέπονται από πλειομερεις Συμφωνίες.

**ΣΧΗΜΑ 2
ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΟΥ ΠΟΕ**

2.5. ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΣΤΟΝ ΠΟΕ

Ο θεμελιώδης διαδικαστικός κανόνας για την λήψη των αποφάσεων στον ΠΟΕ, είναι κατά το πρότυπο της GATT, η συναίνεση που θεωρείται ότι υπάρχει, όταν κανένα από τα παρόντα μέλη δεν εκφράζει επίσημα αντίρρηση σε προτεινόμενη απόφαση.

Η διατήρηση της αρχής της συναίνεσης έγινε για δύο λόγους:

Αφενός επειδή θεωρείται ότι κατοχυρώνει την κρατική κυριαρχία, αφετέρου επειδή συντελεί στην επίτευξη συμβιβασμού που ικανοποιούν τα συμφέροντα του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού κρατών.

Εάν η επίτευξη συναίνεσης είναι αδύνατη προβλέπεται δυνατότητα λήψης αποφάσεως με πλειοψηφία. Στην περίπτωση αυτή ισχύει ο κανόνας «ένα κράτος μια ψήφος»

Οι Ευρωπαϊκές κοινότητες έχουν αριθμό ψήφων ίσο προς τον αριθμό των μελών τους. Για την υιοθέτηση της απόφασης αρκεί απλή πλειοψηφία.

Ειδική πλειοψηφία τριών τετάρτων απαιτείται σε περίπτωση ερμηνείας της Ιδρυτικής Συμφωνίας και χορήγησης σ' ένα κράτος απαλλαγής από υποχρέωση που επιβάλλεται από την Ιδρυτική Συμφωνία ή από οποιοδήποτε άλλη πολυμερή συμφωνία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.

ΟΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΠΟΕ

Οι πολιτικοί στόχοι του ΠΟΕ τίθενται στο προοίμιο της Ιδρυτικής Συμφωνίας που περιλαμβάνουν ένα ευρύτατο φάσμα οικονομικών και κοινωνικών επιδιώξεων. Ειδικότερα στους στόχους του ΠΟΕ συγκαταλέγονται:

- Η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κρατών μελών.
- Η επίτευξη πλήρους απασχόλησης.
- Η αύξηση του πραγματικού εισοδήματος και της πραγματικής ζήτησης.
- Η ενίσχυση της παροχής υπηρεσιών και βελτίωση των συνθηκών διεξαγωγής του διεθνούς εμπορίου για τα αγαθά και τις υπηρεσίες.
- Η προώθηση της διαρκούς ανάπτυξη που προσδιορίζει την ένταση της χρήσεως των πλουτοπαραγωγικών πόρων του κόσμου.
- Η προστασία του περιβάλλοντος
- Η διασφάλιση προοπτικών Ανάπτυξης στις αναπτυσσόμενες χώρες με έμφαση στα προβλήματα των ελάχιστα αναπτυγμένων χωρών .
- Η διαμόρφωση συνεκτικού βιώσιμου και διαρκούς διεθνούς εμπορικού συστήματος που θα εξασφαλίζει την ουσιαστική μείωση του φραγμού του εμπορίου και την κατάργηση των διακρίσεων στις διεθνείς εμπορικές σχέσεις .
- Ο ρόλος του ΠΟΕ στο πλαίσιο του διεθνούς εμπορικού συστήματος διαγράφεται στα άρθρα II παρ 1 και III ως εξής.

- Ο ΠΟΕ αποτελεί το κοινό θεσμικό πλαίσιο για την διαμόρφωση των εμπορικών σχέσεων μεταξύ των κρατών. Διευκολύνει την εφαρμογή και προωθεί τους στόχους των πολυμερών εμπορικών συμφωνιών με προοπτική να υπαχθούν σ' αυτόν στο μέλλον και πλειομερείς εμπορικές συμφωνίες.
- Παρέχει το κατάλληλο βήμα ανταλλαγής απόψεων και διαπραγματεύσεων μεταξύ των μελών του σε θέματα που υπάγονται στην Τελική Πράξη και την αναθεώρησή της.
- Παρέχει το πλαίσιο για τη διαδικασία επίλυσης των διαφορών.
- Συνεργάζεται με το ΔΝΤ και την Διεθνή Τράπεζα με γνώμονα την επίτευξη μεγαλύτερης συνοχής στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα. Και τέλος ασκεί εποπτεία επί των εμπορικών πολιτικών των μελών του σύμφωνα με το Μηχανισμό Ελέγχου Εμπορικών Πολιτικών.
- Δυο πολύ σημαντικές λειτουργίες του ΠΟΕ είναι αφενός η Εποπτεία των Εμπορικών Πολιτικών των μελών του και αφετέρου η επίλυση των Εμπορικών διαφορών που ανακύπτουν στα μέλη του.

3.1. ΑΣΚΗΣΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

Το θέμα της διεθνούς εποπτείας έχει ιδιαίτερη σημασία στις διεθνείς οικονομικές σχέσεις. Μέχρι το 1988 η GATT, σε αντίθεση με το ΔΝΤ, δεν διέθετε επίσημο μηχανισμό συνολικής εποπτείας επί των διεθνών εμπορικών σχέσεων.

Εν τούτοις από το 1980 το Συμβούλιο της GATT παρακολουθεί την εφαρμογή της GATT εκ μέρους των συμβαλλόμενων μερών και καταγράφει τις διεθνείς εμπορικές εξελίξεις.

Η έννοια της εποπτείας χρειάζεται διευκρίνιση. Άσκηση διεθνούς εποπτείας δεν σημαίνει αναγκαστικά άσκηση ελέγχου παρέμβασης στην κυβερνητική οικονομική πολιτική, ούτε επιβολή «κυρώσεων» για παράνομη ή αθέμιτη συμπεριφορά των κρατών.

Η διεθνής εποπτεία έχει δύο βασικά σημεία αναφοράς: Τις πληροφορίες και την δυνατότητα ανάληψης δράσης. Κατά κύριο λόγο η διεθνής εποπτεία συνιστάται σε συλλογή, αξιολόγηση, και διανομή πληροφοριών επί της μακροοικονομικής πολιτικής των κρατών και της διαμόρφωσης των διεθνών οικονομικών μεγεθών.

Διεθνής Εποπτεία σημαίνει ακόμη την ύπαρξη οργανωτικού πλαισίου, μέσα στο οποίο λαμβάνει χώρα ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των κρατών με στόχο την διαμόρφωση συναινέσεως ή και άμβλυνση των διαφορών. Σε μερικές περιπτώσεις η άσκηση της εποπτείας μπορεί να οδηγήσει και σε επιβολή κυρώσεων.

Η εποπτεία διακρίνεται σε νομική και οικονομική, διμερή και πολυμερή.

Στο πλαίσιο της νομικής εποπτείας ελέγχεται κατά πόσο τα κράτη τηρούν τις διεθνείς υποχρεώσεις τους.

Η οικονομική εποπτεία προχωρεί περισσότερο και καταγράφει και αξιολογεί τη μακροοικονομική πολιτική των κρατών.

Η διμερής εποπτεία συνιστάται σε διαβουλεύσεις με τις κυβερνήσεις επί των οικονομικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν και της οικονομικής πολιτικής που ακολουθούν (μακροοικονομική πολιτική, δημοσιονομική διαχείριση, εξωτερικός και εσωτερικός δανεισμός, εμπορική πολιτική κλπ) καθώς και σε εξέταση, εκτίμηση

και αξιολόγηση των ανακοινώσεων – εκθέσεων που καταβάλουν οι κυβερνήσεις περί της μακροοικονομικής τους πολιτικής.

Σε πολυμερές επίπεδο, η εποπτεία ασκείται συνήθως από την γραμματεία ή στο πλαίσιο των διεθνών οικονομικών οργανισμών και συνιστάται στην παρακολούθηση των διεθνών οικονομικών εξελίξεων, την έγκαιρη διαπίστωση των προβλημάτων και δυσκολιών και τη διάγνωση των αιτιών τους, στην αξιολόγηση της γενικής οικονομικής ή τομειακής συμπεριφοράς τους και στην υποβολή προτάσεων ή «σεναρίων» για το μέλλον.

Η πολυμερής εποπτεία έχει διττή σημασία: Αφενός λειτουργεί σαν σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης οικονομικών κρίσεων, αφετέρου εκφράζει την κυρίαρχη οικονομική φιλοσοφία που διέπει την διεθνή κοινωνία σε δεδομένη ιστορική στιγμή.

Τα αποτελέσματα της πολυμερούς οικονομικής εποπτείας δημοσιεύονται κατά κανόνα σε περιοδικά, εκθέσεις της γραμματείας των διεθνών οργανισμών και αποτελούν σημαντική πηγή για αυθεντική και αξιόπιστη πληροφόρηση των συναλλασσομένων επί της κατάστασης της οικονομίας των κρατών.

Σύμφωνα με το Παράρτημα 3 της Τελικής Πράξης του Γύρου της Ουρουγουάης δημιουργείται Μηχανισμός Ελέγχου Εμπορικών Πολιτικών (ΜΕΕΠ) την άσκηση του οποίου αναλαμβάνει ειδικό όργανο Ελέγχου Εμπορικών Πολιτικών

Σκοπός του ΜΕΕΠ είναι α) να διευκολύνει τα μέλη του ΠΟΕ κατά την εφαρμογή των πολυμερών εμπορικών συμφωνιών. β) να καταστήσει διαφανείς τις εμπορικές πολιτικές και αποφάσεις των κρατών και γενικότερα γ) να συμβάλει στην ομαλή λειτουργία του διεθνούς εμπορικού συστήματος.

Ο Μηχανισμός Ελέγχου Εμπορικών Πολιτικών αποσκοπεί στην διαπίστωση της επιρροής που ασκούν οι εθνικές εμπορικές πολιτικές στο διεθνές εμπορικό σύστημα και όχι στην επιβολή των κανόνων του ΠΟΕ, ούτε στην επίλυση των διαφορών που υπάγεται σε διαφορετική διαδικασία.

Ο ΜΕΕΠ συμβάλει συνεπώς στη διαφάνεια του εμπορικού καθεστώτος, δεν είναι όμως σε θέση να προωθήσει την αποτελεσματικότητα του, δεδομένου ότι δεν προβλέπεται δυνατότητα αυτοτελούς παρέμβασης του οργανισμού, ούτε προσφυγή στην διαδικασία επίλυσης των διαφορών χωρίς πρωτοβουλία των κρατών.

Το Όργανο Ελέγχου Εμπορικών Πολιτικών ασκεί τόσο διμερή όσο και πολυμερή εποπτεία, Ιδιαίτερη πολιτική σημασία έχει η διμερής εποπτεία κατά την οποία ακολουθείται η εξής διαδικασία: Κάθε κράτος υποβάλλει σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα (δύο τεσσάρων ή έξι ετών) ανάλογα με την σημασία και επιρροή που έχει στο διεθνές εμπόριο, έκθεση επί της εμπορικής πολιτικής και πρακτικής που ακολουθεί. Οι εκθέσεις παρουσιάζονται και συζητιούνται στο Όργανο Ελέγχου Εμπορικών Πολιτικών.

Η περιοδικότητα των εκθέσεων εξαρτάται από το ειδικό βάρος στο διεθνές εμπόριο των εξεταζομένων. Η εμπορική πολιτική για παράδειγμα της ΕΚ αποτελεί αντικείμενο εξέτασης κάθε 2 χρόνια. Τα λιγότερα οικονομικά ισχυρά συμβαλλόμενα μέρη της GATT αποτελούν αντικείμενο εξέτασης κάθε τέσσερα (4) ή και έξη (6) χρόνια.

Αντίστοιχη έκθεση υποβάλλει υπο την ίδια ευθύνη και η γραμματεία του ΠΟΕ. Στο στάδιο αυτό ασκείται ένα είδος εποπτείας, καθόσον η γραμματεία έχει την δυνατότητα να ζητήσει διευκρινήσεις από τα κράτη και προβαίνει σε παρατηρήσεις που

αναμφισβήτητα θα επηρεάσουν την τελική θέση του Οργάνου Ελέγχου.

Οι δύο εκθέσεις υποβάλλονται στο Όργανο Ελέγχου που προβαίνει σε οριστικό έλεγχο και αξιολόγηση. Το συνολικό πακέτο αποστέλλεται στην Υπουργική Συνδιάσκεψη και δημοσιεύεται.

Η πολυμερής εμπορική εποπτεία ασκείται με την έκδοση ετήσιας έκθεσης επι των εξελίξεων στο διεθνές εμπόριο.

Την ευθύνη της σύνταξης αυτής της έκθεσης έχει το Όργανο Ελέγχου που υποβοηθείται στο έργο του από το Γενικό Διευθυντή του ΠΟΕ.

3.2. ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥ ΠΟΕ

Το καθεστώς επίλυσης διαφορών του ΠΟΕ που λειτουργεί στο πλαίσιο του είναι αποτυπωμένο κατά πρώτο και κύριο λόγο στο Μνημόνιο συμφωνίας για τους κανόνες και τις διαδικασίες που διέπουν την επίλυση των διαφορών το οποίο αποτελεί το παράρτημα 2 της τελικής πράξης του Γύρου της Ουρουγουάης.

Το καθεστώς επίλυσης διαφορών δεν πρόκειται να λειτουργήσει εκ του μηδενός: χωρίς η GATT να έχει θεσμοθετήσει διαδικασία επίλυσης των διαφορών, βαθμιαία είχε διαμορφωθεί στους κόλπους της ένα σύστημα επίλυσης διαφορών, που συνιστάται στην θεσμοθέτηση παρέμβασης ενός τρίτου (μίας ειδικής ομάδας η panel) κατά την διαδικασία επίλυσης κάθε διμερούς διαφοράς.

Αρκετοί από τους κανόνες και τις διαδικασίες που περιέχονται στο Μνημόνιο Συμφωνίας συντάχθηκαν με βάση τους κανόνες και τις διαδικασίες που είχαν ήδη διαμορφωθεί στο πλαίσιο του συστήματος επίλυσης διαφορών της GATT.

Όμως εξεταζόμενο στις λεπτομέρειες του το καθεστώς του ΠΟΕ είναι μια ριζικά αναθεωρημένη «έκδοση» του συστήματος επίλυσης διαφορών της GATT – και ειδικά του θεσμού των panel – προς την κατεύθυνση τόσο της παρεμβολής των κανόνων και των διαδικασιών του με γνωρίσματα που εμπνέονται από το δικαστηριακό πρότυπο της επίλυσης των διακρατικών διαφορών, όσο και προς την κατεύθυνση της εξασφάλισης της αποτελεσματικότητάς τους.

Γενικά μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι ο θεσμός του panel κατά την πενήντάχρονη λειτουργία του – διατήρησε ειδοποιά

γνωρίσματα που το κατατάσσουν στην κατηγορία των πολιτικο-διπλωματικών διαδικασιών επίλυσης διεθνών διαφορών.

Δεν υπήρχε κάποια διάταξη σχετικά με την υποχρέωση των κυβερνήσεων να συμμορφωθούν προς τις αποφάσεις των συμβαλλόμενων μερών.

Η διαδικασία αυτή λειτούργησε με επιτυχία μόνο στις περιπτώσεις που με το αντικείμενο των διαφορών δεν διακυβεύονταν ιδιαίτερα σοβαρά οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα των εμπλεκομένων κυβερνήσεων όπως και στις περιπτώσεις κατά την οποία υπήρχε έκδηλη και γενικευμένη αποδοχή από τα συμβαλλόμενα μέρη των διατάξεων της Γενικής Συμφωνίας που τα panel καλούνται να ερμηνεύσουν.

Η διακήρυξη της Punta Del Este του Σεπτεμβρίου του 1986 με την οποία αποφασίστηκε από τα συμβαλλόμενα μέρη της GATT η διεξαγωγή των πολυμερών διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ουρουγουάης, ρητά αναγνώρισε την ανάγκη να βελτιωθεί και να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα της λειτουργίας της διαδικασίας επίλυσης διαφορών της GATT.

Οι διαπραγματεύσεις στον τομέα αυτό διεξήχθησαν στο πλαίσιο ξεχωριστής ομάδας διαπραγμάτευσης. Τα οριστικά αποτελέσματα του Γύρου της Ουρουγουάης στον τομέα της επίλυσης των διαφορών κατέστησαν δυνατά μόνο χάρη της άμβλυνση της αντίθεσης μεταξύ των σημαντικότερων εταίρων του πολυμερούς εμπορικού συστήματος των ΗΠΑ και της ΕΟΚ.

Οι μεν ΗΠΑ επιδίωκαν τη δημιουργία κανόνων που θα ενισχύουν το δικαστηριακό χαρακτήρα της διαδικασίας, η δε κοινότητα συμπλήρωνε την απόρριψη των αμερικάνικων προτάσεων με τις δικές

της προτάσεις, που κατά κύριο λόγο αφορούσαν τη θέσπιση χρονικών προθεσμιών κατά τα διάφορα στάδια της διαδικασίας του panel με παράλληλη διατήρηση του κανόνα της λήψης απόφασης έγκρισης της έκθεσης του κάθε panel με συναίνεση.

Το πρώτο κύριο χαρακτηριστικό του καθεστώτος επίλυσης διαφορών του ΠΟΕ είναι ότι ανατρέπει σε μεγάλο βαθμό τον κατακερματισμό της διαδικασίας επίλυσης διαφορών της GATT που είχε προκύψει ως αποτέλεσμα του Γύρου του Τόκιο. Στο Μνημόνιο Συμφωνίας καθιερώνεται η μοναδικότητα της διαδικασίας επίλυσης διαφορών η οποία ενισχύεται με την θεσμοθέτηση του Οργάνου Επίλυσης Διαφορών. Κυρίως όμως το καθεστώς του ΠΟΕ εμπνέεται από το δικαστηριακό πρότυπο της επίλυσης των διακρατικών διαφορών.

Στην κατεύθυνση αυτή κινείται η ίδρυση του Δευτεροβάθμιου οργάνου επίλυσης διαφορών. Πρόκειται για την σημαντικότερη καινοτομία που εισάγεται στο καθεστώς Επίλυσης Διαφορών του ΠΟΕ.

Παρόλο που το επίσημο κείμενο του Μνημονίου Συμφωνίας αποφεύγει την χρήση του όρου που θα τονίζε την φύση του οργάνου αυτού ως δικαστικού, αρκετά από τα ειδοποιά γνωρίσματα του ενισχύουν αυτόν τον χαρακτήρα του.

Τέλος βασικό χαρακτηριστικό γνώρισμα του Μνημονίου Συμφωνίας είναι ότι επιφυλάσσει στις αναπτυσσόμενες χώρες μέλη του ΠΟΕ, ειδικό καθεστώς τόσο στο πλαίσιο των διαδικασιών που προηγούνται της ίδρυσης panel όσο και στο πλαίσιο διαδικασίας του panel.

Ο γενικός πάντως κανόνας που αφορά την μεταχείριση αυτών των χωρών στο πλαίσιο της διαδικασίας επίλυσης των διαφορών του ΠΟΕ

αποτυπώνεται στο αρθ. 24 του Μνημονίου Συμφωνίας κατά το οποίο τα μέλη του οργανισμού οφείλουν να επιδεικνύουν «την αρμόζουσα μετριοπάθεια κάθε φορά που το θέμα που τίγουν στο πλαίσιο των διαδικασιών επίλυσης των διαφορών αφορά αναπτυσσόμενη χώρα.»

Επιπλέον καθιερώνεται ο θεσμός της διαιτησίας. Εδώ θα πρέπει να επισημάνουμε ότι τόσο η διαιτησία ως «εναλλακτικό» σε σχέση με την διαδικασία των panel - μέσο επίλυσης διαφορών, όσο και οι ειδικές περιπτώσεις στις οποίες τα Μέλη του ΠΟΕ μπορούν να προσφύγουν σε διαιτησία καθιερώνονται ως θεσμοί «υποχρεωτικής διαιτησίας» με την έννοια ότι τα μέλη του ΠΟΕ που θα αποφασίσουν να προσφύγουν σ' αυτό το μέσο επίλυσης μια διαφοράς τους δεσμεύονται, βάσει των παραπάνω διατάξεων, στο «συνυποσχετικό» που θα υπογράψουν να αναλαμβάνουν την υποχρέωση ότι θα συμμορφωθούν προς την απόφαση της διαιτησίας.

Όπως ήδη σημειώθηκε η GATT δεν είχε τη δυνατότητα να επιβάλει ποινές σε περίπτωση παραβίασης των κανόνων της από τα μέλη της. Η απουσία αυτής της δυνατότητας ουσιαστικά σημαίνει ότι η πιθανότητα συμμόρφωσης με τους κανόνες της GATT, όπως αυτοί ερμηνεύονται από τα panels, εξαρτάται από την αποτελεσματικότητα των αντιμέτρων, δηλ από την οικονομική δύναμη του μέλους που θα κερδίσει την προσφυγή.

Ήδη από το Mid - term review του Μόντρεαλ του Δεκέμβρη του 1988 αποφασίστηκε μια σειρά μέτρων που στόχο είχαν την ενδυνάμωση του τότε ισχύοντος μηχανισμού επίλυσης διαφορών.

Με την αυτόματη σύσταση των panel ένα από τα πιθανά εμπόδια στην αποτελεσματικότητα της εφαρμογής των συμφωνηθέντων εξαλείφθηκε. Ένα δεύτερο εμπόδιο ήταν η δυνατότητα που είχαν τα

συμβαλλόμενα μέρη της GATT «να μπλοκάρουν» την υιοθέτηση των πορισμάτων ενός panel.

Το άρθρο 16:4 του Μνημονίου Συμφωνίας σχετικά με τους κανόνες και τις διαδικασίες που διέπουν την επίλυση διαφορών καθιστά την περίπτωση αυτή υποθετική αφού τα πορίσματα των panels θα υιοθετούνται αυτόματα σε 60 ημέρες από την παρουσίαση της εκτός αν: α) υπάρχει ομοφωνία εναντίον της υιοθέτησης τους ή β) ασκείται έφεση εναντίον τους. Οι αποφάσεις τους Δευτεροβάθμιου Δικαιοδοτικού Οργάνου πάντως υπόκεινται και αυτές στον κανόνα του «negative consensus»

Το τρίτο και τελευταίο εμπόδιο στο σύστημα της GATT ετίθετο από την αναγκαιότητα ύπαρξης ομοφωνίας προκειμένου να επιτραπεί η λήψη αντιμέτρων λόγω άρνησης εκτέλεσης ή πλημμελούς εκτέλεσης υιοθετημένου πορίσματος panel. Και στον τομέα αυτό εφαρμόζεται τώρα ο κανόνας του «negative consensus».

Συμπερασματικά, ο παραμερισμός τριών σημαντικών εμποδίων αποτελεί σημαντική συνεισφορά στην προσπάθεια ενδυνάμωσης του μηχανισμού επίλυσης διαφορών του ΠΟΕ.

Το τελευταίο όμως αποφασιστικό βήμα, δηλ. η δυνατότητα επιβολής ποινών από την ΠΟΕ δεν έγινε. Έτσι τα αντίμετρα που είναι στη διάθεση των μελών του είναι αποτελεσματικά σε περίπτωση που η οικονομική ισχύς του νικητή είναι μεγαλύτερη από ή συγκρίσιμη με αυτήν του ηττημένου.

Σε κάθε άλλη περίπτωση η συμμόρφωση μπορεί να επέλθει ανεξάρτητα από τα ασκούμενη πίεση, εναπόκειται όμως σχεδόν ολοκληρωτικά στα κίνητρα του ηττημένου.

Συμπερασματικά οι βελτιώσεις στην διαδικασία επίλυσης των διαφορών, είναι σημαντικές: «αυτόματη» υιοθέτηση των αποφάσεων

των δικαιοδοτικών οργάνων, «αυτόματη» εξουσιοδότηση λήψης αντιμέτρων. Το κλειδί όμως της τήρησης των συμφωνηθέντων είναι η παροχή αντικινήτρων για παραβάσεις.

Εδώ κεντρικό ρόλο θα διαδραματίσουν τα προτεινόμενα διορθωτικά μέτρα.

Η «game theory» διδάσκει ότι μόνο η ύπαρξη «υπολογίσιμης απειλής» είναι ικανή να αποτρέψει τους πιθανούς παραβάτες από παράνομη συμπεριφορά. Όλες οι μεταρρυθμίσεις στο σύστημα του ΠΟΕ που έχουν στόχο να υποστηρίξουν την εφαρμογή των συμφωνηθέντων ασχολούνται με διαδικαστικά θέματα αναγκαία για να προετοιμάσουν το έδαφος για την εγκατάσταση στο σύστημα του ΠΟΕ «υπολογίσιμης απειλής»

Αν δούμε τα πράγματα ρεαλιστικά θα πρέπει να περιμένουμε να αφομοιωθούν πρώτα οι μεταρρυθμίσεις που συμφωνήθηκαν, εφόσον πράγματι λύνουν μια σειρά προβλημάτων, πριν προχωρήσουμε σε νέες μεταρρυθμίσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.

ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΠΟΕ ΜΕ ΑΛΛΟΥΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ

Μετά την θέση σε ισχύ το ΠΟΕ υφίσταται νέος διεθνής οργανισμός ο οποίος διαθέτει υψηλού επιπέδου πολιτικά όργανα (Υπουργική Συνδιάσκεψη) αρμοδιότητα που καλύπτει το σύνολο του διεθνούς εμπορίου και μηχανισμούς επίλυσης των διαφορών και ασκήσεως εποπτείας επί το διεθνούς εμπορίου.

Με την έννοια αυτή, η κατά το εμπορικό σκέλος «χωλή» μεταπολεμική διεθνής οικονομική τάξη συμπληρώνεται με οργανισμό «ισότιμο» του ΔΝΤ και της Διεθνούς Τράπεζας.

Οι σχέσεις μεταξύ των δύο οργανισμών διαμορφώνονται ως εξής : Το ΔΝΤ είναι αρμόδιο για τις διεθνείς νομισματικές σχέσεις και για την παρακολούθηση την διαρθρωτικής προσαρμογής των κρατών. Με κριτήριο τις διακυμάνσεις του ισοζυγίου πληρωμών, το ΔΝΤ παρακολουθεί και αξιολογεί τη μακροοικονομική πολιτική των κρατών, παρέχει γενικές κατευθύνσεις ως προς τα μέτρα που διευκολύνουν και επιταχύνουν τη διαρθρωτική προσαρμογή.

Ο ΠΟΕ δεν διαθέτει τόσο ευρείες αρμοδιότητες. Ο ρόλος του περιορίζεται στην περιοδική παρακολούθηση και αξιολόγηση των εμπορικών πολιτικών με γνώμονα τη διαπίστωση της συμμόρφωσης των κρατών – μελών προς τους κανόνες του και τη διάγνωση των προβλημάτων του διεθνούς εμπορικού καθεστώτος.

Στο πλαίσιο βέβαια της διμερούς εποπτείας μπορεί να ασκήσει άμεση επιρροή επί της εμπορικής πολιτικής των κρατών.

Η συνεργασία μεταξύ των δύο οργανισμών και η ανταλλαγή απόψεων και στατιστικού υλικού θα είναι χρήσιμη για τη διασφάλιση της πειθαρχίας και διαφάνειας στη διεθνή οικονομία. Περαιτέρω ο ΠΟΕ θα μπορεί να συνεργάζεται με άλλου διεθνείς οργανισμούς ειδικού ενδιαφέροντος.

Σημαντικό ρόλο στα θέματα διεθνούς εμπορίου διαδραματίζει η United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). Στόχος της είναι να υποστηρίξει την αναπτυξιακή προσπάθεια των αναπτυσσόμενων χωρών. Η UNCTAD επιδίωξε, υπο την επιρροή των αντιλήψεων για την «νέα διεθνή οικονομική τάξη» να μεταβάλει την φιλελεύθερη φιλοσοφία της GATT και να προωθήσει την ιδέα της ευθύνης των αναπτυγμένων χωρών για την υπανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών. Η προσπάθεια της UNCTAD να ασκήσει επιρροή σε θέματα διεθνούς εμπορίου προσέκρουσε στην αντίθεση των ανεπτυγμένων χωρών και ανακόπηκε. Ο ρόλος της τώρα έχει καταστεί επικουρικός.

Μελετά προβλήματα της διεθνούς οικονομίας και παρέχει συμβουλές προς τις αναπτυσσόμενες χώρες για την προώθηση της Ανάπτυξης, δεν ασκεί όμως εποπτεία, ούτε αναμειγνύεται στις διαπραγματεύσεις για την αναθεώρηση του διεθνούς εμπορικού καθεστώτος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.

Η ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΧΗ ΚΑΙ ΤΑ ΚΕΝΑ ΤΟΥ ΠΟΕ

Η ανάγκη ύπαρξης του διεθνούς εμπορικού καθεστώτος δεν αμφισβητείται σοβαρά σήμερα. Το καίριο ερώτημα είναι κατά πόσο μπορεί να εξασφαλίσει τη σύμμετρη ικανοποίηση όλων των εμπλεκομένων συμφερόντων.

Τα αποτελέσματα του Γύρου της Ουρουγουάης ικανοποιούν πρώτιστα τα συμφέροντα των αναπτυγμένων χωρών, δεδομένου ότι περιλαμβάνουν ρύθμιση των θεμάτων του αγροτικού εμπορίου, εισάγουν νέα θέματα (πχ υπηρεσίες) και προνοούν για την προστασία των τεχνολογικών επιτευγμάτων.

Για της ΗΠΑ αλλά και για τις άλλες ανεπτυγμένες χώρες, η ολοκλήρωση του Γύρου είχε στρατηγική προτεραιότητα.

Θεωρήθηκε επένδυση σ' ένα περισσότερο σταθερό και συνεκτικό κόσμο, στον οποίο οι ανοιχτές κοινωνίες συνδέονται μεταξύ τους με ανοιχτές αγορές.

Όπως τόνισε ο Αμερικάνος Υπουργός εξωτερικών Warren Christopher, ισχυρές δομές ασφάλειας συμπληρώνουν και ενισχύονται από ισχυρές οικονομικές δομές.

Όταν τα αγαθά διακινούνται ελεύθερα, σταματούν οι στρατιωτικές μετακινήσεις.

Η συμφωνία του Γύρου της Ουρουγουάης ανταποκρίνονταν στο δυναμικό των ΗΠΑ.

Ανοιξε τις διεθνείς αγορές σε βαθμό που δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθεί στο παρελθόν σε μια εποχή που οι αμερικάνικες επιχειρήσεις και οι εργαζόμενοι έχουν καταστεί περισσότερο

ανταγωνιστικοί. Θα πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι το διεθνές εμπορικό καθεστώς δεν βρίσκεται πλέον στα χέρια ενός μικρού αριθμού μεγάλων παικτών.

Η επιτυχία του ΠΟΕ θα εξαρτηθεί σημαντικά από την ικανότητά του να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα όλων των κρατών, συμπεριλαμβανομένων των αναπτυσσομένων κρατών.

Με τις συμπεριφορά τους οι χώρες αυτές υπέδειξαν ότι θέλουν να συμμετάσχουν ως πλήρεις δρώντες στο διεθνές εμπορικό σύστημα και στην διαδικασία απελευθέρωσης του εμπορίου ανοίγοντας τις αγορές τους. Πολλές αναπτυσσόμενες χώρες έχουν ήδη αποσυναρτήσει τα ενδοστρεφή και προστατευτικά συστήματα αυτάρκειας που είχαν συγκροτήσει στο παρελθόν και ανοίγουν τα φτερά τους στην παγκόσμια αγορά. Τα οφέλη που αναμένεται να αποκομίσουν εξαρτώνται από το επίπεδο της οικονομικής τους Ανάπτυξης και το βαθμό της οικονομικής και κοινωνικής προσαρμογής που έχουν πετύχει.

Συγκεκριμένα με την ολοκλήρωση του Γύρου της Ουρουγουάης οι αναπτυσσόμενες χώρες εξασφαλίζουν μείωση τους επιπέδου δασμών για τα περισσότερα προϊόντα τους και πρόσβαση στην αγορά των αναπτυγμένων καθώς και το κυριότερο γι αυτές βαθμιαία κατάργηση της Συμφωνίας Πολυινών

Εν τούτοις ο Γύρος έφερε για αυτές ορισμένα μειονεκτήματα:

- Δεν υπήρξε πρόβλεψη για τον τομέα πρώτων υλών.
- Αναμένεται μείωση των τιμών για σημαντικά εξαγωγικά προϊόντα όπως ο καφές και το κακάο.
- Περιορίζονται τα προνόμια υπέρ των αναπτυσσομένων χωρών λόγω γενικής μείωσης των δασμών.

- Δημιουργείται πρόσθετο κόστος λόγω της αυστηρής προστασίας της πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας και της απαγόρευσης της «πειρατείας», προϊόντων πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας.
- Τα κέρδη από την απελευθέρωση των υπηρεσιών κατανέμονται μεταξύ των αναπτυγμένων πρώτιστα χωρών, χωρίς να παρατηρείται χαλάρωση της μεταναστευτικής πολιτικής των τελευταίων.

Συνεπώς, η απελευθέρωση των υπηρεσιών είναι μονομερής, αφού δεν επιτρέπει την ελεύθερη προσφορά εργασίας που θα ανακουφίσει της αναπτυσσόμενες χώρες από το απεχθές πρόβλημα της ανεργίας. Οι ελάχιστα αναπτυγμένες χώρες πέτυχαν τα λιγότερα οφέλη και θα μπορούσαν χαρακτηρισθούν ως χαμένοι του Γύρου της Ουρουγουάης.

Τα πλεονεκτήματα του προνομιακού εμπορικού καθεστώτος που εξακολουθούν να διατηρούν, ελάχιστα είναι σε θέση να βελτιώσουν την τραγική οικονομική τους κατάσταση, ενώ το κόστος της εισαγόμενης τεχνολογίας και των αγροτικών προϊόντων αναμένεται μεσοπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα να αυξηθεί.

Συμπερασματικά διαπιστώνουμε ότι παρά τις υφιστάμενες διαφορές η συναίνεση περί την ανάγκης ύπαρξης του διεθνούς εμπορικού καθεστώτος εξακολουθεί να υφίσταται. Κανένα κράτος δεν είναι σε θέση να αντεπεξέλθει στους κινδύνους που θα προκύψουν αν το διεθνές εμπόριο περιπέσει σε κατάσταση διαρκούς εμπορικού πολέμου «όλων εναντίων όλων». Εν τούτοις το αποτέλεσμα ευνοεί κυρίως μια κατηγορία χωρών τις ανεπτυγμένες.

Ο Γύρος της Ουρουγουάης επεξέτεινε την ισχύ του διεθνούς εμπορικού καθεστώτος σε νέα θέματα που καλύπτουν το σύνολο σχεδόν του διεθνούς εμπορίου.

Η διεύρυνση των θεμάτων που υπάγονται στη διεθνή πειθαρχία επιτρέπει στα κράτη να εκμεταλλεύονται τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα και περιορίζει σημαντικά τις προστατευτικές πρακτικές, δεδομένου ότι περιορίζονται τα θεσμικά κενά.

Εν τούτοις μένουν αρκετά ζητήματα εκτός του διεθνούς εμπορικού καθεστώτος.

Θέματα προστασίας περιβάλλοντος παραμένουν στην αρμοδιότητα των εθνικών κυβερνήσεων. Από το 1971 λειτουργεί στο πλαίσιο της GATT η ομάδα «Μέτρα Προστασίας του Περιβάλλοντος και Διεθνές εμπόριο» η οποία όμως συνήλθε για πρώτη φορά το 1991.

Το προοίμιο της συμφωνίας για την ίδρυση του ΠΟΕ εκφράζει τη διεθνή ευαισθησία για θέματα περιβάλλοντος και περιλαμβάνει την προστασία και διατήρηση του περιβάλλοντος μεταξύ των στόχων του οργανισμού.

Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι οι περιβαλλοντολογικές αξιολογήσεις εντάσσονται στο κανονιστικό σύστημα του ΠΟΕ, δεδομένου ότι δεν υπάρχουν συγκεκριμένες ουσιαστικές διατάξεις που να εξειδικεύουν το στόχο αυτό και να προσδιορίζουν την σχέση της προστασίας του περιβάλλοντος και του ελεύθερου εμπορίου.

Από την άλλη πλευρά τα άρθρα III και VX της GATT δίνουν την δυνατότητα λείψεις εθνικών μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος τα οποία υπερισχύουν έναντι των υποχρεώσεων από τη GATT.

Η σύγκρουση εθνικών διατάξεων προστασίας του περιβάλλοντος και των κανόνων του διεθνούς εμπορικού καθεστώτος θα έχει ως συνέπεια την δημιουργία ανασφάλειας στις διεθνές εμπορικές συναλλαγές.

Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα που έμεινε εκτός του διεθνούς εμπορικού καθεστώτος είναι το θέμα προστασίας — ελάχιστης — των εργατικών και κοινωνικών δικαιωμάτων.

Μεταξύ αναπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών υφίστανται σημαντικές διαφορές ως προς την ύπαρξη και το επίπεδο προστασίας των δικαιωμάτων αυτών. Η διαφορά του επιπέδου κοινωνικής προστασίας επηρεάζει το κόστος των προσφερομένων αγαθών και υπηρεσιών και δημιουργεί συγκριτικό πλεονέκτημα υπέρ των αναπτυσσόμενων χωρών, δεδομένου ότι το κόστος παραγωγής στις χώρες αυτές είναι χαμηλότερο. Το χαμηλό κόστος αντανακλάται στην τελική τιμή του προϊόντος.

Οι σημαντικές αυτές διαφορές και σχετική μείωση της συμμετοχής των αναπτυγμένων χωρών στις διεθνείς αγορές παραδοσιακών βιομηχανικών αγαθών οδηγεί σε νέας μορφής σύγκρουση «Βορρά - Νότου».

Οι αναπτυγμένες χώρες ανάγουν σε μεγάλο βαθμό την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των αναπτυσσόμενων στην εφαρμογή τεχνητά χαμηλών τιμών που οφείλονται στην εξοικονόμηση δαπανών λόγω της ελλιπούς προστασίας των εργαζομένων.

Κατά την άποψή τους, οι τεχνικά χαμηλές τιμές αποτελούν «εκτροπή εμπορίου» και πρέπει να αντιμετωπιστούν με μέτρα εμπορικής πολιτικής.

Οι κυβερνήσεις των ανεπτυγμένων χωρών απαιτούν την αναθεώρηση της εργατικής και κοινωνικής νομοθεσίας των αναπτυσσόμενων και την υιοθέτηση επιπέδου προστασίας αντίστοιχου προς αυτό που ισχύει στον ανεπτυγμένο κόσμο. Σε αντίθετη περίπτωση απειλούν ότι θα προσφύγουν σε προστατευτικές μεθόδους και θα απαγορεύσουν ή θα παρεμποδίσουν την εισαγωγή προϊόντων που

έχουν παραχθεί σε χώρες όπου δεν προβλέπεται ένα ελάχιστο επίπεδο προστασίας των εργαζομένων.

Ηδη ως νέο αίτημα των ανεπτυγμένων χωρών προβάλλει τελευταία ένταξη εργασιακών θεμάτων στο πεδίο εφαρμογής του διεθνούς εμπορικού καθεστώτος.

Η «κοινωνική ρήτρα» αποτέλεσε ευαίσθητο σημείο των συζητήσεων στην Υπουργική Διάσκεψη της Σιγκαπούρης.

Οι αναπτυσσόμενες χώρες υποστηρίζουν ότι το χαμηλό κόστος αποτελεί το σημαντικότερο συγκριτικό πλεονέκτημα που διαθέτουν στο σύγχρονο διεθνή καταμερισμό της εργασίας. Κατά την άποψή τους τα εμπορικά ζητήματα δεν πρέπει να επηρεάζονται από αξιολογήσεις άλλης φύσεως που ανήκουν στην αρμοδιότητα εξειδικευμένων οργανισμών πχ (Διεθνής Οργάνωση Εργασίας).

Περαιτέρω οι απαιτήσεις ανεπτυγμένων χωρών εμφανίζονται ως μονομερείς καθόσον δεν είναι δυνατή η εναρμόνισή του κοινωνικού κεκτημένου χωρίς την αντίστοιχη εναρμόνιση του οικονομικού και του τεχνολογικού κεκτημένο.

Οι ανεπτυγμένες χώρες όμως επιδιώκουν με κάθε τρόπο τη διατήρηση του τεχνολογικού προβαδίσματος και δεν είναι διατεθειμένοι να προβούν σε άμβλωση των ορών μεταφοράς πόρων και τεχνολογίας η να ανεχθούν χαλάρωση της αυστηρής μακροοικονομικής πολιτικής προς όφελος της Ανάπτυξης.

Τέλος ο ΠΟΕ δεν καλύπτει την προστασία του ανταγωνισμού σε παγκόσμια κλίμακα. Το μόνο διεθνές κείμενο που αναφέρεται στις περιοριστικές επιχειρηματικές μεθόδους είναι ο Κώδικας Συμπεριφοράς της UNCTAD ο οποίος δεν έχει προσλάβει δεσμευτική μορφή (soft law).

Συνεπώς εκτός του διεθνούς εμπορικού καθεστώτος παραμένουν ζητήματα των διασυνοριακών συμβατικών διευθετήσεων και της συνεργασίας μεταξύ των επιχειρήσεων που αποκλείουν τον ανταγωνισμό (πχ εναρμονισμένες πρακτικές, επι των τιμών των πωλήσεων κτλ) ή προβλέπουν στην δημιουργία «δεσποζουσών» θέσεων στην παγκόσμια αγορά μέσω αμοιβαίων συμμετοχών απορροφήσεων ή και εξαγορών ανταγωνιστικών επιχειρήσεων.

Η δημιουργία γιγαντιαίων ιδιωτικών μονοπωλίων αποτελεί υποκατάστατο του προστατευτισμού, δεδομένου ότι ένα μεγάλο ποσοστό της διεθνούς εμπορευματικής ροής διεξάγεται στο εσωτερικό των πολυεθνικών επιχειρήσεων.

Ενώ λοιπόν μέσω του ΠΟΕ, επιδιώκεται η ενδυνάμωση της εμπορικής τάξεως, καμιά πρόνοια δεν λαμβάνεται για τον ανταγωνισμό με αποτέλεσμα τον περιορισμό της ελεύθερης εμπορευματικής ροής.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι το διεθνές εμπορικό καθεστώς παρά την ώθηση που έλαβε με τον Γύρο της Ουρουγουάης και δημιουργία του ΠΟΕ σε οργανωτικό και ουσιαστικό επίπεδο, εξακολουθεί να είναι αποσπασματικό και να αφήνει σημαντικά ζητήματα του διεθνούς εμπορίου εκτός του πεδίου εφαρμογής του.

Η εσωτερική νομοθεσία των κρατών έχει συνεπώς αρκετές δυνατότητες παρέμβασης στο διεθνές εμπόριο που μπορεί να αντιστρατεύονται του τελικού στόχου του ΠΟΕ δηλ. την επίτευξη κατά το δυνατό μεγαλύτερου επίπεδο ελευθερίας στο διεθνές εμπόριο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ ΠΟΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ

Πάνω από 50 χρόνια ζωής και κυρίως λειτουργίας συμπληρώνει το σύστημα πολυμερούς διεθνούς δηλ. εμπορίου που συμφωνήθηκε το 1947.

Τα βήματα που έχουν γίνει είναι σημαντικά. Το σύστημα αυτό που ξεκίνησε με την 'κωδική' ονομασία' GATT - υπήρξε αποφασιστικός μηχανισμός ανάπτυξης και εγγύησης ενός σταθερότερου κλίματος συνεργασίας στις διεθνείς σχέσεις.

Η μετεξέλιξη του - από τον Ιανουάριο του 1995 - σε Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ) και η ολοένα αυξανόμενη συμμετοχή χωρών στις εργασίες του αναδεικνύει την ιδιαίτερη σημασία του για το μέλλον του Παγκόσμιου Εμπορίου.

Το πολιτικό υπόβαθρο της προσπάθειας για την απελευθέρωση του εμπορίου το έθεσε περι τα μέσα του προπερασμένου αιώνα ο 16^{ος} πρόεδρος των ΗΠΑ Αβραάμ Λίνκολ με μια μόνο φράση: «Σύνορα που δεν τα διασχίζουν εμπορεύματα τα διαβαίνουν στρατιώτες»

Το ιδεολογικό υπόβαθρο της απελευθέρωσης του εμπορίου και της κατάργησης του προστατευτισμού το είχε θέσει από τον 18^ο αιώνα ο μεγάλος θεωρητικός του φιλελευθερισμού Ανταμ Σμίθ.

Πρόκειται για την αρχή του ελεύθερων συναλλαγών (laissez passer) η οποία μαζί με την αρχή της ελευθερίας του επιχειρείν (laissez passer) εξασφαλίζει σαν ένα αόρατο χέρι την επιδιωκόμενη οικονομική ισορροπία.

Τα τελευταία 50 χρόνια η οικονομική και εμπορική διπλωματία αναπτύχθηκε όσο ποτέ άλλοτε.

Αρκεί να αναφερθεί ότι το 1997 το συνολικό διακρατικό εμπόριο ήταν 14 φορές μεγαλύτερο από όσο ήταν το 1950 φθάνοντας τα 6,5

τρισεκατομμύρια δολάρια, ενώ κατά την διάρκεια της περιόδου αυτής το μερίδιο συμμετοχής του εμπορίου στο ΑΕΠ αυξήθηκε από το 8% στο 26%.

Είναι προφανές ότι οι διακρατικές συμφωνίες που υπογράφηκαν στο πλαίσιο της GATT αλλά και του ΠΟΕ που τη διαδέχθηκε το 1994 απέδωσαν.

Αρκεί να αναλογιστεί κανείς ότι μεταξύ των 135 χωρών μελών του ΠΟΕ διακινείται το 90% των εμπορευμάτων σε παγκόσμια κλίμακα χάρη στα αποτελέσματα που έφεραν οι μακροχρόνιοι γύροι των διαπραγματεύσεων μεταξύ των χωρών για την απελευθέρωση συγκεκριμένων κλάδων της οικονομίας και του εμπορίου.

Ωστόσο η ιδέα της οικονομικής και εμπορικής απελευθέρωσης αποκτά όλο και περισσότερους πολέμιους, που διαπιστώνουν ότι η όλη διαδικασία δε μεθοδεύεται ισότιμα και με βάση την αρχή του σεβασμού των πολιτικών, κοινωνικών και πολιτιστικών διαφορών των λαών, αλλά αυταρχικά με την επιβολή του νόμου του ισχυρού.

Αντιδράσεις υπάρχουν και από τους εκπροσώπους των αναπτυσσόμενων χωρών. Κι αυτό γιατί είναι σαφές ότι παρά τις περί του αντιθέτου διαβεβαιώσεις που παρέχουν και παρά τον εκπληκτικό πλούτο που έχουν συσσωρεύσει οι αναπτυγμένες χώρες εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν το τρίτο κόσμο ως πλουτοπαραγωγική πηγή (που καταληστεύουν) και ως υποκείμενο ελεημοσύνης για ψυχοθεραπευτικούς λόγους.

Αυτό που έγινε σαφές και στα λίγα χρόνια λειτουργίας του ΠΟΕ, είναι ότι κινείται πρώτα για την απελευθέρωση των αγορών που ενδιαφέρουν, τις πλούσιες βιομηχανικές χώρες (χαρακτηριστικό παράδειγμα τα προϊόντα πληροφοριακών τεχνολογιών) και πολύ

λιγότερο για την ομαλοποίηση συναλλαγών που αφορούν τις αναπτυσσόμενες (όπως είναι οι λεγόμενες πολυμηνικές συμφωνίες).

Η αύξηση του διεθνούς εμπορίου έχει 14πλασιαστεί στην μεταπολεμική περίοδο. Ποιος όμως πράγματι ωφελείται από την συνεχή κατάργηση των δασμών και των άλλων προστατευτικών μέτρων;

Η απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου με βάση την μείωση των δασμών και των επιδοτήσεων κατά 30% έχει αποφέρει στην ΕΕ κέρδος 80 δις δολλαρίων, στην Κίνα 40 δις, στην Ιαπωνία 29 δις και στις ΗΠΑ 18 δις.

Αντίθετα οι χώρες της Αφρικής ζημιώθηκαν κατά 3 δις δολάρια, οι χώρες χαμηλού εισοδήματος της Ασίας επωφελήθηκαν μόλις 2,5 δις δολάρια, όπως και οι χώρες της πρώην ΕΣΣΔ και της Ανατολικής Ευρώπης.

ΚΕΡΑΙΣΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΧΑΜΕΝΟΙ ΤΗΣ GATT

Ε.Ε.	80 δις\$ κέρδος
Κίνα	40 δις\$ κέρδος
Ιαπωνία	25 δις\$ κέρδος
ΗΠΑ	18 δις\$ κέρδος
Ασία (χώρες με υψηλό εισόδημα)	18 δις\$ κέρδος
Υπόλοιπες βιομηχανικές χώρες	18 δις\$ κέρδος
Λατ. Αμερική	8 δις\$ κέρδος
Ινδία	5 δις\$ κέρδος
Ανατ. Ευρώπη & πρώην ΕΣΣΔ	3 δις\$ κέρδος
Ασία (χώρες με χαμηλό εισόδημα)	3 δις\$ κέρδος
Υπόλοιπες χώρες	1 δις\$ κέρδος
Αφρική	Ζημίες 3 δις \$

Πηγή: Οργάνωση "Oneworld"

Υπό την ηγεσία των ΗΠΑ η παγκοσμιοποίηση και η αύξηση των εμπορικών συναλλαγών και της κατά κεφαλήν ανάπτυξης συνοδεύτηκαν, από την μεγαλύτερη παγκοσμίως ανισοκατανομή του εισοδήματος και του πλούτου από την αρχή της μεγάλης ύφεσης, τη θεαματική αύξηση της φτώχειας, των φυλετικών διακρίσεων και της εγκληματικότητας, και την ταχύτερη καταστροφή του περιβάλλοντος.

Έντονες είναι οι αντιδράσεις και από την πλευρά των εκπροσώπων των αναπτυσσόμενων χωρών, που θεωρούν ότι οι εξελίξεις οδηγούν στην εφιαλτική προοπτική της κοινωνικής και πολιτισμικής εξομοίωσης, της ισοπέδωσης και της αγοραιοποίησης κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας.

Δυο ήταν οι διασκέψεις σταθμοί κατά της οποίας “δοκιμάστηκε” η δυνατότητα του ΠΟΕ να προωθήσει την απελευθέρωση του Παγκόσμιου Εμπορίου.

6.1. ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΗΣ ΣΙΓΚΑΠΟΥΡΗΣ

Η πρώτη Διάσκεψη του παγκόσμιου οργανισμού εμπορίου πραγματοποιήθηκε από 9 – 13 Δεκεμβρίου 1996 στην Σιγκαπούρη.

Το γεγονός ότι συγκεντρώθηκαν οι υπουργοί 128 χωρών του κόσμου και είχαν την ευκαιρία να θέσουν επι τάπητος ορισμένα βασικά θέματα που αφορούν την παγκόσμια οικονομική συνεργασία είναι ιστορικής σημασίας.

Η ημερήσια διάταξη ήταν εκτενής, η Διάσκεψη όμως παράγαγε έργο σε δύο τομείς .

Πρώτον, συμφωνήθηκε η κατάργηση των δασμών στα προϊόντα του τομέα της τεχνολογίας της πληροφορικής.

Η σημασία της είναι φανερή, αφού η παγκόσμια αγορά του κλάδου των ηλεκτρονικών υπολογιστών είναι αξίας περίπου 600 δις δολαρίων και παρουσιάζει αυξητικές τάσεις.

Το δεύτερο ιδιαίτερα σημαντικό αποτέλεσμα της Διάσκεψης αφορούσε την ενίσχυση των 48 φτωχότερων κρατών του κόσμου. Η σχετική υπουργική δήλωση αποτέλεσε το καλύτερο επιστέγασμα των εργασιών αυτής της Διάσκεψης – ορόσημο η οποία μεταξύ άλλων έδωσε σύμφωνα με το αρμόδιο επίτροπο της Ευρωπαϊκής Ένωσης «μεγαλύτερη ώθηση στη δύναμη και στο προφίλ του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου»

Επίσης στη Διάσκεψη της Σιγκαπούρης εμφανίστηκε το θέμα της «κοινωνικής ρήτηρας», το οποίο αποτέλεσε και ευαίσθητο σημείο των συζητήσεων.

Από την μια πλευρά βρίσκονται οι νέο αναπτυσσόμενες χώρες οι οποίες ιδίως οι Ασιατικές αυξάνουν την ανταγωνιστικότητα τηρώντας ελάχιστα προστατευτική ή ανύπαρκτη σχεδόν νομοθεσία όσον αφορά την κοινωνική προστασία, και από την άλλη πλευρά βρίσκονται οι ανεπτυγμένες χώρες, που πιέζουν τις πρώτες να αλλάξουν την νομοθεσία τους προς την κατεύθυνση της κοινωνικής προστασίας.

Βέβαια οι αναπτυσσόμενες χώρες οι οποίες αποτελούν και την πλειοψηφία του ΠΟΕ εκφράζουν την αντίθεση τους σε κάτι τέτοιο. Όπως υποστηρίζουν τα εργατικά θέματα κοινωνικής προστασίας εμπίπτουν στη δικαιοδοσία του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας. Θεωρούν δε, ότι η επιμονή των αναπτυγμένων κρατών να τα εντάξουν και στις αρμοδιότητες του ΠΟΕ είναι εκ τω πονηρού, ώστε να καταστεί τελικά δυνατός ο αποκλεισμός των φθηνών προϊόντων του από την διεθνή αγορά.

Μπορεί να θεωρηθεί επιτυχία της πρώτης υπουργικής συνόδου του ΠΟΕ ότι στο ζήτημα αυτό επιτεύχθηκε συμβιβαστική λύση. Ειδικότερα τα κράτη μέλη του ΠΟΕ κατέληξαν στην ανανέωση της δέσμευσης τους ως προς τον σεβασμό των βασικών δικαιωμάτων των εργαζομένων, αν και παραδέχθηκαν ότι την κύρια ευθύνη για την προώθηση τους έχει το Διεθνές Γραφείο Εργασίας.

Πάντως αυτό που έγινε σαφές από την Σύνοδο της Σιγκαπούρης είναι ότι κινείται πρώτα για την απελευθέρωση αγορών που ενδιαφέρουν τις πλούσιες βιομηχανικές χώρες (χαρακτηριστικό παράδειγμα τα προϊόντα πληροφοριακών τεχνολογιών) και πολύ λιγότερο για την ομαλοποίηση συναλλαγών που αφορούν τις

αναπτυσσόμενες (όπως είναι οι λεγόμενες «Πολυμινικές συμφωνίες» που ακόμη δεν άρχισαν να εφαρμόζονται πλήρως).

Όσον αφορά πάντως τις πρώτες χρονιές απελευθέρωσης του διεθνούς εμπορίου, ο όγκος των συναλλαγών ακολούθησε μια φθίνουσα πορεία.

Με βάση τα στοιχεία του ίδιου του ΠΟΕ το 1994 παρουσιάστηκε αύξηση του διεθνούς εμπορίου κατά 10%, το 1995 κατά 8% και για το 1996 κατά 5%.

Από την άλλη είναι γεγονός ότι ο ρυθμός αύξησης τους διεθνούς εμπορίου παραμένει μεγαλύτερος των ρυθμών αύξησης του παγκόσμιου ΑΕΠ.

6.2. ΣΥΝΟΔΟΣ ΣΙΑΤΛ

Στις 30 Νοεμβρίου 1999 εγκαινιάστηκε ο νέος γύρος συνομιλιών στο Σιάτλ των ΗΠΑ.

Αντικείμενο των διαβουλεύσεων ήταν ο καθορισμός της «ατζέντας» για το λεγόμενο «Κύκλο της Χιλιετίας».

Πρόκειται για τον όγδοο από το 1947 γύρο διαπραγματεύσεων μεταξύ των χωρών – μελών της GATT αρχικά και του διαδόχου του ΠΟΕ μετά το 1995. με αντικείμενο τη φιλελευθεροποίηση του διεθνούς εμπορίου.

Πριν καλά καλά αρχίσουν οι διαπραγματεύσεις φαίνονταν ότι οι διαφορές μεταξύ των δύο οικονομικών υπερδυνάμεων ήταν τέτοιες που θα οδηγούσαν σε ναυάγιο.

Η ΕΕ επέμενε ο γύρος του Σιάτλ να περιλαμβάνει μια ευρύτερη ατζέντα, που θα περιλαμβάνει και θέματα όπως τα εργατικά δικαιώματα και η προστασία του περιβάλλοντος.

Από την άλλη πλευρά οι ΗΠΑ εστίασαν την προσοχή τους στα θέματα απελευθέρωσης του εμπορίου.

Επιπλέον οι αναπτυσσόμενες χώρες απειλούσαν να εγκαταλείψουν τη Διάσκεψη αν τεθεί προς συζήτηση το ζήτημα των εργασιακών προτύπων.

Εκτός αυτών χιλιάδες διαδηλωτές δημιουργούσαν επεισόδια, με αποτέλεσμα ακόμη και την ματαίωση των εργασιών της πρώτης μέρας. Σ' αυτό το σκηνικό η σύνοδος του ΠΟΕ έρχεται αντιμέτωπη με δύο προκλήσεις: την υπέρβαση των εσωτερικών υποθέσεων για την σύνταξη της «ατζέντας» και του σκεπτικισμού της διεθνούς κοινής γνώμης για ζητήματα, οικολογικά, οικονομικά, πολιτικά ακόμη και ανθρωπιστικά που άπτονται του διεθνούς εμπορίου.

Τα κύρια μέτωπα των αντιθέσεων ήταν τα εξής:

Αγροτικά προϊόντα:

Οι αμερικάνοι αλλά και το σύνολο των μεγάλων εξαγωγέων τροφίμων, συμπεριλαμβανομένων της Αυστραλίας και της Αργεντινής, πίεζαν για πλήρη κατάργηση των επιδοτήσεων και των δασμών στα αγροτικά προϊόντα.

Οι Ευρωπαίοι αντιτάσσονται σθεναρά σ' αυτή την προοπτική, επικαλούμενοι την λεγόμενη «πολυλειτουργικότητα» της αγροτικής παραγωγής (διατήρηση του πολιτισμού της υπαίθρου, πέρα της αμιγώς οικονομικής διάστασης) ώστε να πετύχουν τη διατήρηση ορισμένων προστατευτικών μέτρων υπέρ των απειλούμενων αγροτικών νοικοκυριών τους.

Την Ευρωπαϊκή θέση υποστήριξε και η Ιαπωνία.

Βιομηχανικά προϊόντα:

Οι Ιάπωνες συνεπικουρούμενοι και από τους Ευρωπαίους, ζήτησαν την άρση των προστατευτικών μέτρων των Αμερικανών σε ορισμένα ευαίσθητα βιομηχανικά προϊόντα (κυρίως χάλυβα και ολοκληρωμένα κυκλώματα)

Οι Αμερικάνοι αρνούσαν επικαλούμενοι αθέμιτο ανταγωνισμό δηλαδή την πώληση των εν λόγω προϊόντων κάτω από το κόστος με στόχο την άλωση της ακμάζουσας αμερικάνικης αγοράς.

Εργασιακό καθεστώς – περιβάλλον:

Οι αναπτυγμένες βιομηχανικά χώρες πίεζαν ώστε να συμπεριληφθεί στον «κύκλο της χιλιετίας» η θέσπιση ενιαίων, σε παγκόσμια κλίμακα κανόνων σε ότι αφορά τα εργασιακά δικαιώματα (συμπεριλαμβανομένης και της απαγόρευσης παιδικής εργασίας) και την προστασία του περιβάλλοντος.

Η στάση τους αυτή, τις έφερε σε μετωπική αντιπαράθεση με τις χώρες του τρίτου κόσμου, οι οποίες υποστηρίζουν ότι πίσω από δήθεν αγαθές προθέσεις κρύβεται η προσπάθεια του προστατευτισμού του πλούσιου Βορρά από τα χαμηλού κόστους προϊόντα του Νότου, η τιμή των οποίων θα ανέβει κατακόρυφα αν υλοποιηθούν ανάλογες προτάσεις.

Υπηρεσίες:

Οι Ευρωπαίοι προβάλλουν αντιρρήσεις ως προς την πλήρη απελευθέρωση του κάθε είδους υπηρεσιών (τράπεζες, τηλεπικοινωνίες, ασφαλιστικές εταιρείες, πολιτισμός, παιδεία, υγεία) την οποία προωθούν οι ΗΠΑ επικαλούμενοι την προστασία της πολιτιστικής ταυτότητας.

Ιδιαίτερη είναι η ευαισθησία των Γάλλων για την προστασία της καλλιτεχνικής παραγωγής από την βιομηχανία του Χόλυγουντ.

Πνευματικά δικαιώματα:

Το θέμα αφορά κυρίως τις «πατέντες» των φαρμακευτικών εταιρειών και του πολυεθνικών της βιοτεχνολογίας σχετικά με την παραγωγή πρωτοποριακών συχνά πανάκριβων φαρμάκων.

Οι χώρες του Τρίτου κόσμου κατηγορούν τους Αμερικάνους κυρίως και τις άλλες χώρες του Βορρά δευτερεύοντος ότι εμποδίζουν με αυτόν τον τρόπο τη διάδοση φθηνότερων φαρμάκων σε χώρες όπως εκείνες της Αφρικής που θερίζονται από το AIDS

Παρά της πυρετώδεις διαπραγματεύσεις που συνεχίστηκαν ως την τελευταία στιγμή, ελάχιστα ήταν η πρόοδος που σημειώθηκε.

Η Σύνοδος του Σιατλ διακόπηκε μόλις οι βασικοί διαπραγματευτές καθόρισαν τις θέσεις τους σε βασικά ζητήματα όπως η κατάργηση των αγροτικών επιδοτήσεων, αφού διαπιστώθηκε ότι η απόσταση ήταν μεγάλη μεταξύ τους, για να μπορέσουν να βρουν κοινά σημεία.

Το ακανθώδες ζήτημα της περικοπής των αγροτικών επιδοτήσεων την οποία ζητούσαν οι ΗΠΑ και πολλές αναπτυσσόμενες χώρες σε αντίθεση με την Ευρωπαϊκή Ένωση, υπήρξε κατά γενική ομολογία ένας από τους κύριους λόγους της αποτυχίας των συνομιλιών.

Σίγουρα ήταν η πρώτη σύνοδος του ΠΟΕ στην οποία αναπτυσσόμενες χώρες έπαιξαν τόσο σημαντικό ρόλο. Όμως παρόλο που κατάφεραν να αποτρέψουν τις συμφωνίες που μαγεύειαν οι ΗΠΑ με την Ευρώπη η ματαίωση ενός γύρου διαπραγματεύσεων σημαίνει ότι έφυγαν από το Σιάτλ χωρίς να κερδίσουν αυτά που επιθυμούσαν.

Συγκεκριμένα την κατάργηση των αγροτικών επιδοτήσεων και τη περαιτέρω μείωση των δασμών για τα προϊόντα που εισάγονται από τις φτωχές χώρες.

Μια μικρή πρόοδος επιτεύχθηκε με την υπογραφή της συνθήκης κατά της παιδικής εργασίας.

Επίσης σημειώθηκε κάποια πρόοδος σε ζητήματα προδιαγραφών για την απασχόληση, δεδομένου ότι υιοθετήθηκε η πρόταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την διοργάνωση ενός κοινού φόρου του ΠΟΕ και της Διεθνούς Οργάνωση Εργασίας όπου θα εξεταστούν θέματα προδιαγραφών εργασίας και εμπορίου.

Οι μόνοι που δήλωσαν ευχαριστημένοι μετά την λήξη της συνόδου ήταν οι χιλιάδες διαδηλωτές, οι οποίοι διαμαρτύρονταν κατά του ΠΟΕ και κατά της παγκοσμιοποίησης, ήδη από την έναρξη των εργασιών της συνόδου.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ: ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΠΟΕ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΠΟΙΚΙΛΟΜΟΡΦΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ

Οι δεκάδες χιλιάδες διαδηλωτές που πολιορκούσαν επί τέσσερις ημέρες τη σύνοδο του ΠΟΕ εκπροσωπούσαν ένα πρωτοφανές στην ευρύτητά του φάσμα εθνών, κοινωνικών δυνάμεων, ιδεολογικών ρευμάτων και ιστορικών καταβολών.

Κάτω από την κοινή ομπρέλα της εναντίωσης στο αμερικάνικο μοντέλο παγκοσμιοποίησης συνενυθύνοντο ιστορικές συνδικαλιστικές οργανώσεις, μαχητικοί οικολόγοι αναρχικοί ακτιβιστές και συντηρητικοί νοσταλγοί της εθνικής κυριαρχίας.

Η ανομοιογένεια της σύνθεσης των διαδηλωτών δικαιολογείται από το εύρος των θεμάτων που περιελάμβανε η ατζέντα του ΠΟΕ, η οποία καταπιάνεται με το σύνολο της ανθρώπινης δραστηριότητας.

Οι αντίπαλοι της απελευθέρωσης του εμπορίου επικρίνουν την μη δημοκρατική φύση του ΠΟΕ καθώς και τη δυσανάλογη επιρροή των επιχειρηματικών συμφερόντων.

Παρατηρούν ένα εμπορικό σύστημα το οποίο λειτουργεί περισσότερο προνομιακά προς της επιχειρήσεις και λιγότερο προς τα δικαιώματα των εργαζομένων, το περιβάλλον και την ασφάλεια των καταναλωτών.

Οι αναπτυσσόμενες χώρες παραπονούνται για τους άκρως περιοριστικούς κανονισμούς που ισχύουν για τις εξαγωγές που τους ενδιαφέρουν (ρουχισμός, αγροτικά προϊόντα και υπηρεσίες)

Φοβούνται επίσης ότι οι απαιτήσεις που εγείρονται όσον αφορά την απασχόληση και το περιβάλλον, έχουν στόχο να αποδυναμώσουν περισσότερο την ανταγωνιστικότητά τους.

Ενας νοήμων διάλογος γύρω από αυτά τα θέματα όμως παρεμποδίζεται εξαιτίας της μυστικότητας και των νομικών λεπτομερειών στις οποίες συχνά καταφεύγουν οι γραφειοκράτες.

Σε ένα σημείο φαίνεται να συμφωνούν όλοι οι πολέμιοι του ΠΟΕ. «Ο ΠΟΕ διακρίνεται από καθεστώς αδιαφάνειας ήδη από την ίδρυσή του» Υπάρχουν βάσιμες υποψίες όσον αφορά τον διακανονισμό επίλυσης διαφορών.

Οι διαδικασίες δεν είναι ανοιχτές και οι αποφάσεις του είναι αμετάκλητες. Υπάρχουν έντονες αντιδράσεις για τη μη δημοκρατική του φύση.

Στις συνομιλίες του Σιάτλ όπου μέσα στην αίθουσα των συνομιλιών επικρατούσε το ίδιο χάος που επικρατούσε και στους δρόμους της πόλης, φάνηκε το πραγματικό πρόβλημα: το σύστημα διακυβέρνησης που κληρονομήθηκε από την εποχή του κράτους – έθνους δεν ανταποκρίνεται πια στην σημερινή εποχή της ευρύτερης οικονομικής διεθνοποίησης.

Το παγκόσμιο οικονομικό σύστημα στηρίζεται στην αρχή «laissez passer» ενώ το παγκόσμιο σύστημα διακυβέρνησης στηρίζεται στον αυταρχισμό.

Η Ευρώπη επιρρίπτει ευθύνες στην Ουάσιγκτον για το φιάσκο του Σιάτλ, και θεωρεί αναγκαία την αναμόρφωση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.

Σύμφωνα με τον Πασκάλ Λαμί – τον Ευρωπαϊκό διαπραγματευτή στο Σιάτλ – οι φιλοδοξίες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου ξεπερνούν τις σημερινές του δυνατότητες. «Είναι προφανές ότι έχουμε

ένα παγκόσμιο θεσμικό πρόβλημα. Πρέπει να αναρωτηθούμε πώς να συγκροτηθεί ένα παγκόσμιο δημοκρατικό σύστημα στο οποίο οι ΗΠΑ, το Μπανγκλαντές και η Νορβηγία θα έχουν την ίδια φωνή»

Με άλλα λόγια ή επιτυχία του ΠΟΕ θα εξαρτηθεί από την ικανότητα του να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα όλων των κρατών συμπεριλαμβανομένων και των αναπτυσσόμενων.

Η ανάγκη ύπαρξης του διεθνούς εμπορικού καθεστώτος δεν αμφισβητείται σοβαρά από κανένα σήμερα.

Το καίριο ερώτημα είναι κατά πόσο μπορεί να εξασφαλίσει τη σύμμετρη ικανοποίηση όλων των συμφερόντων.

Αυτό που χρειάζεται είναι να γκρεμιστεί το αυταρχικό οικοδόμημα του ΠΟΕ και να ξαναφτιαχτεί από την αρχή, έτσι που να εκπροσωπεί όλα τα συμφέροντα μαζί: κεφαλαίου και εργασίας, φτωχών και πλούσιων χωρών, καταναλωτών και εταιριών.

Να γίνει η αποτυχία του Σιάτλ μια ευκαιρία για τη συγκρότηση ενός συστήματος που θα παίρνει υπόψη του όχι μόνο το κέρδος αλλά και τους ανθρώπους.

«Αυτό που πολεμάμε είναι τα σχέδια των εταιρειών και όχι το ίδιο το εμπόριο» λέει ο Μάικ Ντόλαν ένας από τους βασικούς οργανωτές των εκδηλώσεων διαμαρτυρίας στο Σιάτλ. «Βάζουν το κέρδος πάνω από τους ανθρώπους, πάνω από τα δικαιώματα στην εκπαίδευση, πάνω από τον πλανήτη, πάνω από την τροφή που τρώμε»

Για να βγει από την κρίση ο ΠΟΕ απαιτούνται, σαφείς κατευθυντήριες γραμμές για τους εμπορικούς κανόνες.

Το εμπόριο είναι το μέσον και όχι ο σκοπός.

Το εμπόριο εξυπηρετείται καλύτερα ως εργαλείο για την επίτευξη στόχων που θέτουν οι κοινωνίες. Σταθερότητα, ελευθερία, και ποιότητα ζωής.

Τίποτα δεν εκνευρίζει περισσότερο τους επικριτές του ΠΟΕ από την υποψία ότι όταν κριθεί απαραίτητο, ο ΠΟΕ επιτρέπει στο εμπόριο να ποδοπατήσει το περιβάλλον ή τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Και οι αναπτυσσόμενες χώρες έχουν δίκαιο που αντιστέκονται σε ένα σύστημα που αξιολογεί τις ανάγκες του από την πλευρά της διευρέωσης του παγκόσμιου εμπορίου αντι της πλευράς της απόλειψης της φτώχειας.

Η αντιστροφή των προτεραιοτήτων θα έχει μια απλή αλλά σημαντική συνέπεια: Αντί να αναζητούμε το είδος του πολυμερούς εμπορικού συστήματος το οποίο να μεγιστοποιεί το ξένο εμπόριο και τις επενδυτικές ευκαιρίες. Θα αναζητήσουμε το είδος του πολυμερούς συστήματος που δίνει την μεγαλύτερη δυνατότητα στα κράτη του κόσμου να προωθήσουν τις επιδιώξεις τους τις αξίες τους και τους αναπτυξιακούς τους στόχους τους.

Δεν υπάρχει μια και μόνη συνταγή για την οικονομική πρόοδο.

Οι πολίτες διαφόρων κρατών έχουν ποικίλες προτιμήσεις ως προς τους κανόνες που πρέπει να διέπουν την νέες τεχνολογίες (όπως γενετικά μεταλλαγμένους οργανισμούς) την αυστηρότητα των περιβαλλοντικών κανόνων ή την έκταση της κοινωνικής μέριμνας.

Τα πλούσια και τα φτωχά κράτη έχουν πολύ διαφορετικές ανάγκες στους τομείς των προτύπων εργασίας ή την προστασία των

πνευματικών δικαιωμάτων. Επιπλέον οι φτωχές χώρες χρειάζονται χρόνο για να παρακολουθήσουν τις αναπτυξιακές πολιτικές που πλούσιες χώρες δεν χρειάζονται πλέον.

Όταν οι χώρες χρησιμοποιούν το εμπορικό σύστημα για να επιβάλουν τις θεσμικές προτιμήσεις τους σε άλλους, το αποτέλεσμα είναι η διάβρωση της νομιμότητας του εμπορίου.

Οι εμπορικοί κανόνες πρέπει να αναζητούν την ειρηνική συνύπαρξη των εθνικών πρακτικών και όχι την εναρμόνισή τους.

Κριτήριο τα δημοκρατικά δικαιώματα:

Τα εθνικά πρότυπα τα οποία αποκλίνουν εκείνων των εμπορικών εταιρών και συνεπώς παρέχουν εμπορικά προνόμια, είναι νομιμοποιημένα μόνο στον βαθμό που βασίζονται στην ελεύθερη επιλογή των πολιτών. Ένα παράδειγμα είναι η εργασία και το περιβαλλοντικά πρότυπα.

Οι φτωχές χώρες διατείνονται ότι δεν έχουν την οικονομική δύναμη να υιοθετήσουν αυστηρά πρότυπα όπως οι ανεπτυγμένες χώρες. Πράγματι τα αυστηρά πρότυπα όσον αφορά τις εκπομπές ρύπων και οι κανόνες κατά της παιδικής εργασίας, μπορούν να επιφέρουν το αντίθετο αποτέλεσμα, αν οδηγήσουν σε μείωση των θέσεων εργασίας

Μια δημοκρατική χώρα όπως η Ινδία μπορεί να εγείρει το επιχείρημα και ορθώς ότι οι πρακτικές αυτές συνάδουν με τις επιθυμίες των πολιτών της. Αλλά οι μη δημοκρατικές χώρες, όπως η Κίνα δεν μπορούν να εγείρουν αυτό το επιχείρημα.

Προστασία κοινωνικών θεσμών:

Οι αντίπαλοι της παγκοσμιοποίησης διατείνονται ότι το εμπόριο προκαλεί μια «κούρσα προς το μηδέν», καθώς οι χώρες συγκλίνουν στα δυνατόν χαμηλότερα επίπεδα προστασίας του περιβάλλοντος, της εργασίας και του καταναλωτή.

Οι υπέρμαχοι της παγκοσμιοποίησης αντιτείνουν ότι υπάρχουν ελάχιστες αποδείξεις που να στοιχειοθετούν ότι το εμπόριο οδηγεί σε διάβρωση των εθνικών προτύπων.

Ενας τρόπος εξόδου από το τέλμα είναι η αποδοχή ότι οι χώρες μπορούν να διατηρήσουν τα εθνικά πρότυπα σε αυτούς τους τομείς, περιορίζοντας εάν αυτό κριθεί απαραίτητο την πρόσβαση στις αγορές, όταν το εμπόριο αποδεδειγμένα υποσκάπτει την εγχώρια πρακτική που απολαμβάνει και την λαϊκή υποστήριξη.

Για παράδειγμα οι χώρες μπορεί να αναζητήσουν προσωρινά μέτρα προστασίας εναντίον των εισαγωγών οι οποίες προέρχονται από χώρες με χαλαρά μέτρα στο τομέα των εργασιακών δικαιωμάτων, όταν αυτές οι εισαγωγές εξυπηρετούν μόνο την επιδείνωση των εγχώριων συνθηκών εργασίας.

Όσον αφορά την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων υπάρχει ήδη, ένα σύστημα για την προστασία των επιχειρήσεων από την αύξηση των εισαγωγών.

Καυιά επιβολή:

Η χρήση των εμπορικών περιορισμών με σκοπό την προώθηση αξιών πρέπει να είναι ευκρινώς διακριτή από την χρήση τους για την επιβολή αυτών των αξιών σε άλλες χώρες.

Οι εμπορικοί κανόνες δεν πρέπει να αναγκάζουν τους Αμερικάνους να καταναλώνουν γαρίδες οι οποίες αλιεύονται με

τρόπους που οι Αμερικάνοι θεωρούν απαράδεκτους – ούτε, όμως πρέπει να επιτρέψουν στις ΗΠΑ να χρησιμοποιήσουν της εμπορικές κυρώσεις με σκοπό την αλλοίωση του τρόπου με τον οποίο οι άλλες χώρες ασκούν την αλιευτική πολιτική τους.

Οι πολίτες των πλούσιων κρατών να αποδεχθούν αποτελεσματικότεροι, μέσω άλλων οδών πλὴν του εμπορίου – μέσω της διπλωματίας ή της παροχής βοήθειας για παράδειγμα.

Ακόμα και όταν είναι αποτελεσματικές οι εμπορικές κυρώσεις πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνον εναντίον των μη δημοκρατικών κρατών

Η εναρμόνιση με αυτές τις αρχές θα ενισχύσει την νομιμότητα του εμπορίου και θα θέσει την παγκόσμια οικονομία σε υγιέστερες βάσεις.

Βιβλιογραφία.

- Α. Κατράνη :** Η θεσμική διάσταση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.
Η εξέλιξη της GATT από "προσωρινή συμφωνία σε διεθνή οργανισμό"
- Κ. Στεφάνου:** Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και οι συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης.
- Π. Ν. Στάγκος:** Το καθεστώς επίλυσης διαφορών του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.
- Π. Κ. Μαυροειδής:** Εφαρμογή των συμφωνιών του γύρου της Ουρουγουάης.
- Γ. Δρόσος:** Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου ως διεθνής Οργανισμός και ως φιλελεύθερο. Συνταγμα του Διεθνούς Εμπορίου.

- ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ** "Στον ιστό της φτώχειας" 1/7/2000
- ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ** "Η Ευρωπαϊκή ατζέντα για το γύρο της Χιλιετίας" 28/11/1999
- ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ** "Άγριο παζάρι ως το τέλος" 5/12/1999
- ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ** "Ο ΠΟΕ και η πρόοδος του διεθνούς εμπορίου" 15/12/1996
- ΑΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ** "Κρίνεται στο Σιάτλ η παγκοσμιοποίηση" 5/12/1999
- ΤΑ ΝΕΑ** "Ναυάγιο στο Σιάτλ" 6/12/1999
- ΤΑ ΝΕΑ** "Διαδηλώσεις εν όψει της Συνόδου του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου" 30/11/1999
- ΤΑ ΝΕΑ** "Η Ουάσιγκτον ευθύνεται για το φιάσκο του Σιάτλ" 6/12/1999
- ΤΑ ΝΕΑ** "Βάζουν το κέρδος πάνω από τους ανθρώπους
- ΤΟ ΒΗΜΑ** "Τα πάνω κάτω στο διεθνές εμπόριο" 5/1/1997
- ΤΟ ΒΗΜΑ** "Ιστορική Ανάγκη για εμπορική ειρήνευση" 18/6/1999
- ΤΟ ΒΗΜΑ** "Τα τρία επίπεδα συμφερόντων" 5/12/1999
- ΤΟ ΒΗΜΑ** "Από τις ελεύθερες συναλλαγές στα ανθρώπινα δικαιώματα" 2/11/1999

